

ВУКОВ ПЛАСНИК

ГОДИНА XLVI

8. новембар 2016.

...Ваљало би уредити школе. По мом мњенију, Србија данас нема већи недостатак ни већу нужду и потребу него у људима способним за народне службе...

...Ја сам предлагао, као што је Вашој Светлости врло добро познато, да сакупимо по народу изабране момчади, од 15-20 година, која знаду помало читати и писати, па с њима да почне Велика школа...

...За мање пак школе, мислио сам да се мало помало, на српском језику начине школске књиге, по најбољем европејском начину, које би потом могли примити сви остали Срби, како под турским тако и по аустријским државама...

Вук Ст. Караџић - Писмо кнезу Милошу

ПРИЛОГ ЗА НОВИЈУ ИСТОРИЈУ НАШЕ ШКОЛЕ

НОВИ ДОКТОРИ НАУКА (V)

Др **Ирена Ђунић** рођена је 4. 11. 1967. г. у Чачку. Основну и средњу школу завршила је у Лозници. Похађала је Основну школу „Анта Богичевић“ и Гимназију „Вук Караџић“ са одличним успехом. Медицински факултет уписала је 1986. а дипломирала 1992. године.

Након обављеног обавезног лекарског стажа и положеног државног испита запослила се у Медицинском Центру у Лозници, где је добила специјализацију Интерне медицине априла 1999. године, а специјалистички испит положила 2003. године са одличним успехом. Марта 2003. године запослила се у Институту за хематологију Клиничког Центра Србије, где ради као интерниста-хематолог. Магистарску тезу под насловом „Поремећаји хемостазе у моноклонским гамопатијама“ одбранила је 28. 3. 2007. године. Рад из уже специјализације – хематологија (Серумска концентрација Ц-терминалног телопептида колагена и као маркера остеолитичких лезија код болесника са мултим мијеломом), одбранила је 28. 1. 2009. Докторску тезу под називом „Значај биомаркера у процени општења зглоба код болесника са хемофилијом“, одбранила је 2. 4. 2014. Звање асистента катедре Интерне медицине, Медицинског факултета Универзитета у Београду стекла је 15. 7. 2015. године.

Завршила је Међународну школу „Hemophilia Academy“ у Единбургу 2011. године.

Аутор је више стручних радова објављених у референтним страним и домаћим часописима са JCR (Journal Citation Reports) листе и SCI (Science Citation Index) листе и то: први аутор у 13 радова и коаутор 12 радова публикованих In Extenso. Аутор је три поглавља књиге „Клиничка хематологија“, такође аутор три поглавља монографије Клиничког центра Србије „Acta Clinica“.

Коаутор Водича за лечење, Акутне леукемије и Имунолошке тромбоцитопеније.

Рецензент је у међународним часописима: Journal of Cancer Research and Therapeutics, Leukemia Research Reports, Journal of Clinical Pharmacology.

Одржала је бројна усмена излагања и предавања на домаћим и међународним симпозијумима и конгресима, међу којима су: Национални конгрес хематолога Србије, Конгрес трансфузиолога Србије, Балкански конгрес хематолога (Солун 2009), Интернационални симпозијум антифугалне терапије (Валенсија 2011), Интернационална конференција о поремећајима хемостазе у малигним болестима (Стреса 2010), Међународни напредни курс о Хемостазе и тромбози (Београд 2012), Интернационални конгрес Leukemia & Limfoma (Дубровник 2015), Европски конгрес тромбозе и хемостазе (Хаг 2016).

Др **Горан Николић**, рођен је 20. 1. 1976. године у Лозници. Држављанин је Републике Србије, ожењен, отац двоје малолетне деце. Основну школу „Анта Богичевић“ и Гимназију „Вук Караџић“ завршио је у Лозници. Након тога је 1996. године уписао Полицијску академију у Београду, где је дипломирао 2000. године. Магистарске студије на смеру Међународни односи Факултета политичких наука Универзитета у Београду уписао је 2000. године. Магистарску тезу „Улога обавештајно-безбедносне заједнице у спољној политици Велике Британије“ је одбранио 2011. године. Говори енглески, а служи се француским језиком. У фебруару 2013. године, пријавио је докторат на Факултету безбедности Универзитета у Београду, под насловом „Место и улога ОЕБС-а у реформи полиције у Републици Србији и земљама бивше Југославије“. Докторску дисертацију одбранио је 2016. године. Живи и ради у Лозници.

Након дипломирања на Полицијској академији засновао је радни однос у Министарству унутрашњих послова Републике Србије, где и сада ради.

Учествовао је у одбрани СРЈ од НАТО - агресије. Као припадник Посебних јединица полиције одлазио је на извршење посебних задатака у Коппеној зони безбедности на Југу Србије.

Аутор је и коаутор неколико радова, презентовањих на стручним конференцијама, односно објављених у часописима:

„Институционални оквир међународне организације криминалистичке полиције - Интерпол“, „Велика Британија и европске интеграције“, „Сарадња држава југоисточне Европе у области унутрашњих послова и правосудја“, „Агенција за борбу против озбиљног и организованог криминала - SOCA“, „Асоцијација ше-

фова полиција Југоисточне Европе (SEPCA) и Саветодавна група јавних тужилаца у Југоисточној Европи (SEEPAG)“, „Тајне службе Велике Британије: улога обавештајно-безбедносне заједнице у спољној политици Велике Британије“.

Учесће на научним скуповима (са излагањем):

- на међународном скупу одржаном на Сребрном језеру, у организацији Центра за истраживање националне безбедности CESNA-B, тема: „Асоцијација шефова полиција Југоисточне Европе (SEPCA) и Саветодавна група јавних тужилаца у Југоисточној Европи (SEEPAG)“.

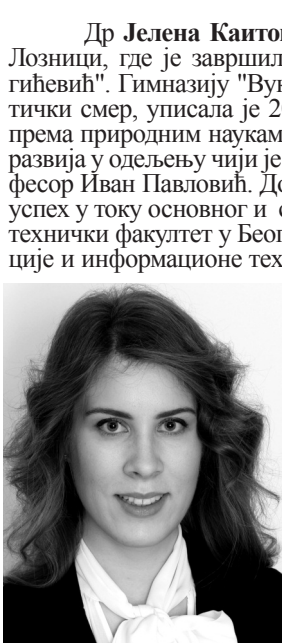
Др **Татјана Живановић Раднић** је рођена у Лозници, 9. октобра 1978. Медицински факултет у Београду уписала је 1997. године као прва на ранглисти са максималним бројем поена.

Дипломирала је 2004. године на Медицинском факултету у Београду са просечном оценом 9,23.

Током студија била је ангажована као демонстратор на катедри Биохемије. Била је стипендиста Фондације за развој стручног и уметничког подмлатка, Министарства за спорт и омладину Републике Србије, и Стипендиста Немачке академске организације DAAD, а током последипломских студија стипендиста Министарства науке и заштите животне средине Републике Србије. На Институту за медицинску и клиничку биохемију радила је до јануара 2010. г. као сарадник у настави за предмет Медицинска и клиничка биохемија, а потом као асистент за предмет Медицинска и клиничка биохемија. Учествовала је као један од аутора у припреми Практикума за студенте на енглеском језику и књиге Енергетски метаболизам. Магистрирала је децембра 2009. под менторством доц. др Иванке Марковић са тезом „Испитивање цитопротективних ефеката ендогених нуклеотида на раст и преживљавање астроцита пацова култивисаних in vitro“. Такође, добитник је Септембарске награде и плакете града Лознице „за предан и истрајан рад и стваралачки допринос у развоју трајних друштвених вредности“. Од 2010. г. своју каријеру наставила је на Институту за реуматологију у Београду где и тренутно ради као клинички лекар. Тренутно је на завршној години специјализације из интерне медицине. Добитник је бројних стипендија, а одабране резултате својих истраживања презентовала је у виду већег броја извода на националним и међународним скуповима. У току последњих пет година, др Живановић Раднић је публиковала неколико радова у часописима индексираним у CC/SCI, SCI Expanded and Medline. Докторску дисертацију под називом „Испитивање имуномодулаторних ефеката алфакалцидола код пацијената са активним реуматизмом артритисом“ одбранила је 20. септембра 2016. г. на Медицинском факултету Универзитета у Београду под менторством доц. др Мирјане Шефик Букилиће. Члан је Српског лекарског друштва, Лекарске коморе Србије, Друштва за неуронауке и Удружења реуматолога Србије. Мајка је двоје деце.

Др **Јелена Каитовић** је рођена 1986. године у Лозници, где је завршила Основну школу „Анта Богичевић“. Гимназију „Вук Караџић“ природно-математички смер, уписала је 2001. године. Своје склоности према природним наукама је у гимназији наставила да развија у одељењу чији је разредни старешина био професор Иван Павловић. Добитник је Вукове дипломе за успех у току основног и средњег школовања. Електротехнички факултет у Београду, Одсек за телекомуникације и информационе технологије завршила је септембра 2009. године, са просечном оценом 9,44. Дипломски рад, под менторством доц. др Александра Нешковића, на тему „Основни принципи Ultra-Wideband технологије“, одбранила је са оценом 10. На Дипломске академске - Мастер студије, смер Системско инжењерство и радио-комуникације уписана је октобра 2009. године. Положила је све предмете предвиђене наставним планом са просечном оценом 10,00. Мастер рад, под менторством доц. др Миљка Ерића, на тему „Локализација корисника у импулсним UWB системима заснована на TDOA принципу“, одбранила је са оценом 10 у септембру 2010.

У октобру 2010, Јелена се придружила Институту за телекомуникације, на Техничком универзитету у Бечу као пројектни асистент и члан Кристијан Доплер лабораторије за бежичне комуникације. У марту 2012, Јелена је добила позицију универзитетског асистента на Техничком универзитету у Бечу на предмету Бежичне комуникације. Докторску дисертацију под менторством проф. др Markus Rupp-a "Collision Recovery Receivers for RFIDs" одбранила је са почастима у децембру 2015.

Јелена тренутно ради као пројектни инжењер у Одељењу за аероспације компаније TTTech, у Бечу.

Др **Снежана Моретић Мићић** је рођена 1968. године у Лозници. Дипломирала је 1993. године (тема: Драмско стваралаштво Харолда Пинтера), на одсеку англистике Филолошког факултета у Београду. Магистрирала је 2006. године, Филолошки факултет, Универзитет у Београду. Тема магистарског рада: Репенција савремене канадске англофоне прозе на српском говорном подручју. Докторирала је 2014. године на истом факултету. Тема докторске дисертације: Карактеризација главних женских ликова у романима Маргарет Етвуд.

Звање доцента стиче 27. 1. 2016. Висока школа за пословну економију и предузетништво, Београд, а звање асистента са докторатом, 19. 11. 2014. Државни универзитет у Новом Пазару. Звање наставника енглеског језика стиче на Београдској банкарској академији - Факултет за банкарство, осигурање и финансије, Београд, од 2013. Сарадник-предавач у образовном центру „Ђуро Салај“, Београд од 2013. Сарадник-преводац на Институту за стране језике, Београд, од 2013. Предавач енглеског језика на дипломским-мастер студијама, Висока школа модерног бизниса, Београд, 2012-2013.

Рецензент уџбеника за учење енглеског језика у средњим стручним школама (ангажована од стране Оксфорд центра и Министарства просвете РС).

Каријеру је остварила и у следећим сферама. Стручни сарадник за међународну сарадњу, Депарتمان за последипломске студије и међународну сарадњу, Универзитет Сингидунум, Београд, од 2011-2012. Директор пројекта Универзитета Сингидунум за Јапанску фондацију - Japan Foundation/ehhibition Abroad Support Program 2012, 2011. Професор енглеског језика у Угоститељско-туристичкој школи, Београд, 2000-2011. (програм наставе за средње школе одобрен од Министарства просвете РС и CARSDS програма за реформу средњих школа одобрен од Европске агенције за реконструкцију). Предавач савремене англофоне канадске књижевности у Центру за женске студије у Београду, 1998. г. Професор енглеског језика у ОШ „Бора Станковић“, Београд, 1995-2000. Професор енглеског језика у Шестој гимназији, Београд, 1993-94. године (положен стручни испит у Осмој гимназији, садашњој Трећој гимназији, у Београду 1995).

Консекутивно и писмено превођење и инокореспонденција: консекутивни преводац на међународној конференцији „Economic Sciences on the Crossroad“, Институт економских наука, Београд, 2013. Консекутивни преводац на међународном прес-конференцијама Универзитета Сингидунум, 2011-2012.

Рецензент и лектор научних радова у научном часопису The Singidunum Journal of Applied Sciences Универзитета Сингидунум, Београд; Инокореспондент Универзитета Сингидунум.

Преводац академских меморандума, референци и сертификата и промотивних материјала Универзитета Сингидунум; стални судски тумач у Палати правде и Министарству правде РС; преводац у Амбасди Велике Британије; преводац на Међународном сајму туризма, у Амбасди Канаде у Београду, у Удружењу научних и стручних преводаца Србије, у Народној библиотеци Србије, у Министарству за приватно предузетништво РС, у Радио-телевизији Србије и у компанији „Фила“.

Члан је Удружења професора енглеског језика (међународна асоцијација, ELTA), члан Централно-европске асоцијације канадских студија од (CEACS), члан Српског удружења Канадских студија, Београд, члан Удружења сталних судских тумача за енглески језик, Београд, члан Међународне асоцијације преводаца (FIT), Париз и члан Удружења научних и стручних преводаца Србије.

Приредили: **Милован М. Радивојевић** и **Светлана М. Спајић** (Коришћење ових података дозвољено је само уз навођење извора).

Т Р А Д И Ц И Ј А

САБОРСКА БЕСЕДА

НЕУСАХЛА ВРЕДНОСТ ВУКОВОГ ДЕЛА

Часни оци, Ваше екселенције, даме и гос-
подо, драги земљаци,

Вук Стефановић Караџић је умивен
водом Жеравије у Тршићу, у позну јесен 1787.
године. У освит дана архангелског, у време
тешко и несигурно, на кошуљици од грубог
сукна које се повијало у раљама још увек сил-
них чеоних енергија отоманске Азије, дубоко
урасле у географски, али не и недвосмислени
културни профил Европе.

Тешко да је ико, до сила небеских, могао
да наслути шта ће то чедо бити у стању да
уради за себе и свој род, како да елементарно
преживи, сачува главу од агарјана љутих, али и
осталих иновераца са севера и запада, како да
промакне кроз ђудљиве страсти локалних гос-
подара, њихове непредвидиве науке и жеље,
како да пристане на обалу свог рода који се
мукло пробијао кроз таму смрти и ретких одб-
лесака живота.

Само пар стотина километара даље од
његове куће и манастира Троноше, што данас
аутомобил пређе за неколико часова, у средње-
западној Европи, у латинско-романској и меди-
теранској радионици све је киптало од музике,
сликарства, поезије и књижевности. Азбуке,
речници, правописи, музичке лествице, стило-
ви, композиторске и сликарске технике, дина-
стије, војинство, ратови, дворска етикеција и
декаденција, већ су увелико обележје живота
западноевропског појединца и привилегија
одређених слојева.

У грегоријанском Словенству столује
Шопен, а на таласу источног, руског напева,
коме је Византија удахнула живот, хује дела
барокизираног Ботњанског, силовити одблесци
националне енергије која се преко Глинке
муњевито утиснула у особено болни младалач-
ки бриз симфонијског удара Петра Иљича
Чајковског.

Већ су трагични а млади Шуберт и
Шуман, и већ одасвуд хришћанска али неколи-
ким редакцијама растрзана западно-централна
Европа наговештава трагични убрус своје неве-
селе судбине.

У јесен Вуковог живота ето и раскошног
уздања српском народу које је оглашено рође-
њима Корнелија Станковића и Стевана Стоја-
новића Мокрањца, над чијом колевком већ уве-
лико запева Бранков дитирамб и болно дрхтури
грудоболно кандило које се стражиловски на-
двило над живот и дело Црњанског, као и толи-
ко надахнутих идиоритмика који су осећали
свет и живот сличном треперавошћу.

Наполеоново би и прође, а Русија се
поврати из мука самртних припремив Великим
ратом несагледиво раскошан материјал за своју
литературу, сликарство, музику, родољубље.

Отманска империја је још моћна на про-
стору Западног Балкана, али нема капацитет да
пробаци своју енергију преко панонских река
нити да преплива уснуле обале Панонског мора.

Тамо где влада закон озлоглашених
дахија, где централна власт са Босфора нема
ону некадашњу моћ да влада и утеже своје војне
поданика и службенике, живот је био горак,
болан, несигуран и кретао се у оквирима еле-
ментарности.

Између чекића и наковња, на улару
ходајуће смрти, у освит Карађорђевог и
Милошевог подвига, у освит великог тријумфа
народне воље и снаге која се преко устанака и
буна, упркос невиђеној одмазди од стране озве-
рених агарјана није дала угушити, ходао је Вук
Стефановић Караџић, дочекав да се у престо-
ном Крагујевцу огласи Шлезингера музичка
банда и Јоакимов театар.

Вук је временом ходао све теже, али је
његов ход био довољно гибак, мудар, истрајан
да пређе онолико земаљског пута колико је било
потребно да види, чује, запише, утегне, увери
себе и своје истомишљенике да је то што ради
од непроцењиве користи за његов род.

Имао је и за живота низ неистомишљени-
ка са којима је борба била неминовна, али се
завршила онако како су то време, околности,
одређене намере и енергије подстрекавале и
трасирале.

Неоспорно драгоцену дело Вука С.
Караџића је у једном периоду наше историје, у
њеном линеарном току, одиграло улогу од
непроцењивог значаја.

Вук је из претеклих крхотина и архео-
лошких остатака сачувао слутње о нашој цркве-
ној и дворској отмености, о
нашем златном немањић-
ком раздобљу, о вековима
који су претходили вишеве-
ковном муку и гусларском
нарицању које је он у првим
деценијама свога живота
могао да чује као једину
музику.

Раскошни а усамљени
иконостаси, животописи на-
ших храмова расутих преко
Саве и Дунава, отмена пис-
меност и искуство духов-
ног, али и материјалног пу-
товања кроз претходеће му
векове, Вук је примирио ван
свог рада, осетивши да је то
посао за неко друго време,
друге корифеје, за поглед у
унутрашњу страну српскога
бића које он за свога живота
није могао да обухвати.

Мудар и муком избру-
шен и до граница бола осет-
љив, наслутио је да се
Византијском комонвелту
па и српском духовном кор-
пусу тог архипелага, при-
ближава још сложеније и
драматичније доба од оног у
којем је он живео.

Стога је као човек из
народа, из усмене тради-
ције, оскудно описмењен
спочетка, схватио да је пут у
једноставност, у редукцију многих знакова и
симбола, у поједностављење исказаних и мими-
ком наговештених слојевитости, једино могуће
остварив.

Као хирург на терену, као травар исцели-
тељ, учинио је тешко сагледиву зору нашег сви-
тања ипак достижном. Премостио је неутегнуту
отменост, расуту и уцењену црквеност, нечитке
намере земаљских господара који су се надљуд-
ским подвигом довијали да спасу свој род од
руке убица са свих страна, да уграде устанке у
привилегије, да збаце отомански јарам, а да не
срљну у други, ништа мекши и лакши, које су
припремале лукаве и халапљиве династички
бахате консолидације пунокрвних западноев-
ропских народа које су тражиле плен и крв.

Можда је Вуково дело повремено пренад-
ражено тумачено, па се са обзорја истине, у јед-
ном временском периоду, изгубио поглед у
Ћирило-методијевску словенску ризницу, у
писменост која је заклапа пут небеских чисти-
на, пут минуле а тако драгоцене отмености, која
је, вративши се, осокопила и Вукову реформу и
све оно што је он у својим вијенским пари-
мејницима труковао и оставио роду на ползу.

Чињеница је да се Вук динарски обра-
ћао нашој традицији и да ју је тако и уочавао.
Нема југа, нема мелодије заносног византијског
комонвелта, нема оних треперавих чипки које
су за његова времена биле под тешким ударима
Отмана.

Вук чује, рекло би се, слухом народа, слу-
хом биолошки и материјално пулсирајућег бића
које је било склоно да преживи. Нема места
рафинованој писмености вишег слоја. Духовне
дубине су уступиле место сазнању и искуству

на терену, тамо где се ходајући, довијајући,
хајдукујући, чувао драгоцени сасуд писмено-
сти, који је знатно пре Вука био власништво
наше, када смо за то били саздани и опремљени.

Вукова реформа и њено дело су драгоцен
и веома прецизан алат којим се данас служи
наш човек.

То средство свакако није и циљ, тако да се
Вуку не може приговорити да је спасавајући од
расула језик и обичаје, опостио и њихов садр-
жај. Његово дело би остало усамљено и велико

сироче, да је Творац језика
порекао своју творевину.
Раздвајати Вука и Творца
језика на којем је Вук радио
и стекао славу, а ми могућ-
ност да релативно лако, из
заборава поново уђемо у
Књигу и повратимо многим
трагедијама и немаром сво-
је сећање, била би велика
грешка.

Вуково дело, рефор-
ма језика и Вуков слух за
геостратешку дубину наро-
да који је говорио тим јези-
ком могла је да буде лекови-
та. Међутим, живот је до-
нео нешто друго. То друго,
Вуково стваралаштво и
његова реформа, нису мо-
гли да реше. То и није био
његов посао, а чини се ни
задатак.

Када су се у царст-
вујушћој Вијени склопиле
Вукове очи 1864. године,
мало ко је слутио шта ће се
све одиграти у недрина ра-
сполућеног Балкана, у срцу
Европе. Вукову реформу не
оспоревају неистомишље-
ници. Њу оспорава ствар-
ност. Њу оспорава и угро-
жава десеткован фонд речи
српскога језика, његова
хромост, његова телеграф-
ска пасивност, његово ишчежњење у народу који
би требало да говори, а не да се шатровачки
добацује матерњим језиком.

За живота Вук је био овенчан високим
признањима неколико европских универзитета.
Уважавали су га и високо ценили отмени круго-
ви Западне, Централне и Источне Европе. Вук
је личност модерних европских карактеристика
и рекло би се европског цивилизацијског круга
са доминантним секуларним рефлексима. На
нашу (и не само нашу) велику жалост, том
недвосмислено моћном географском и потен-
цијално културном целином влада нефункцио-
нална полифонија коју разара привид звани еко-
номија, а изостаје и самим тим и не спаја леко-
вити, креативно-потентни и подношљиво-миро-
љубиви напев.

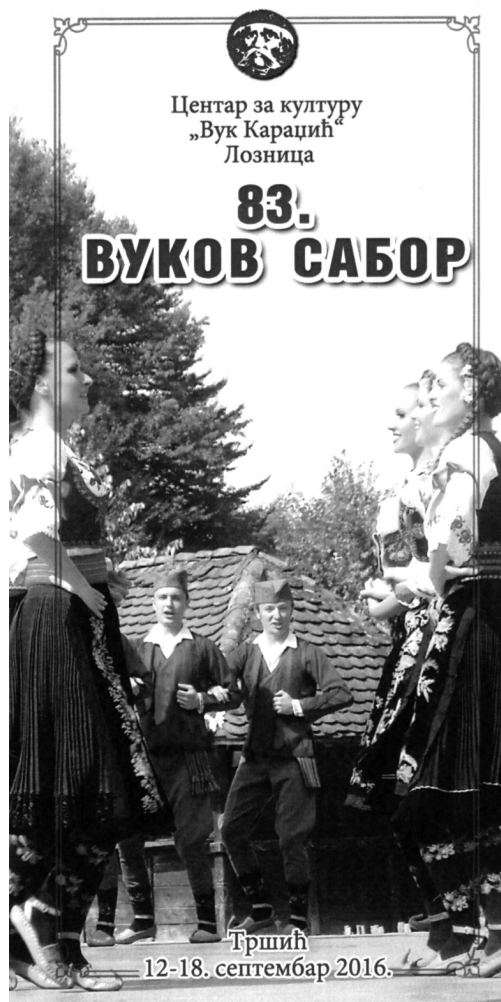
У нади за спасење, уживајмо у чињеници
да је Вук С. Караџић у нашем роду и за наш род
створио велико дело. Ту величину и вредност
може да оспори само наш немар, небудност,
поводљивост, наша неуредна представа о ва-
жним симболима и околностима времена у
којима живимо.

Повремено поглед у прошлост неће
затамнити нашу будућност.

То нам недвосмислено поручују Вук и
тако драгоцени креативни немир који је покре-
нула његова неусахла реформа.

Слава му!

Проф. Светислав Божић,
композитор,
дописни члан САНУ

ИЗ ОГРАНКА ВУКОВЕ ЗАДУЖБИНЕ

НАГРАДЕ ВУКОВОГ ЗВОНА

На XIV литерарном конкурсy „Вуково звоно”, расписаном од стране огранка Вукове задужбине Гимназије „Вук Караџић” и Центра за културу „Вук Караџић” у Лозници, у категорији основаца прва награда за кратку причу припала је Дуњи Вићентијевић из Белог Потока (ОШ „Васа Чарапић“). Прву награду за циклус песама у категорији основаца деле Адријана Ламбић из Белог Потока (ОШ „Васа Чарапић“) и Тијана Антић из исте школе, истурено одељење Зуце. У категорији основаца прва награда за аутентично записану анегдоту је изостала јер нису пристигли очекивани радови. У категорији средњошколаца резултати су следећи: прва награда за најуспелији циклус

песама „Мој мали кутак“ припала је Невени Петровић из Ниша (Гимназија „Светозар Марковић“); Павле Зељић, ученик Лозничке гимназије, награђен је за кратку причу, а Александар Деспотовић, ученик Средње школе у Крупњу, награђен је за најаутентичније забележену легенду из народног живота. Награде су обезбедили: Вукова задужбина из Београда, Центар за културу „Вук Караџић“ и Гимназија „Вук Караџић“. Награде је уручио управник „Вукове задужбине“, господин Љубомир Милутиновић. Н. Митровић, председник Огранка

ТАКИША

Била је прохладна мартовска ноћ те 1923. године. Ветар је језиво завијао по пољу разносећи лавезж паса и шкрипу зарђалих, отрулелих капија које су се под налетом олује отварале и затварале. Стара крушка, необично се извијала према небу и сва у ломном заносу гранама стругала о трошни зид омалене куће у којој живљаше Мијат, проседи мршави старац, са синовима и женом својом. Те ноћи Мијат је уснио чудан сан. Пред очима му се појави један део села, и он познаде своје двориште и стари дрвени вајат покривен шиндром који је наследио. Сем тога, не беше ничег више. Ни вешто озиданог бунара, ни чардака од ораховине, ни воћњака. Ничега што сада има. Изненада пред њим искрсну један млади момак, дуге густе браде и у белој кошуљи те журно и, као у бунилу, поче превртати земљу и копати баш на оном месту на ком беше посађена крушка, крушка такиша коју Турци са собом донеше још двеста година пре. Мијат се трже из сна као да га је неко ошамарио. Нали себи чашу воде, испи је и поново безбрижно утону у сан. Целог следећег дана размишљао је о момку из сна покушавајући да се сети бар још неког детаља. Прогањала га је мисао о томе шта је тај младић копао баш у његовом дворишту и баш на месту његове крушке. Још као дете је слушао разне дедине приче: о богатим турским трговцима, о суровим спахијама који своје огромно богатство закопаваху баш испод крушака, али никада није поверовао у њих. Међутим, оне му се сада учинише тако могуће и стварне. Никоме не исприча за сан, већ одлучи да истог дана са синовима обори крушку, правдајући се како су им потребна дрва за огрев, а и сама крушка беше већ престарила и клонула, па ће бити више користи за огњиште него за двориште. Увече, кад сви поспаше, а пун месец обасја старе кровове и оголеле гране, Мијат се подиже из постеље и искраде из куће у највећој тишини, како не би пробудио остале. Одабра нешто од скромног алата који је имао, те се

ОЧИ

Очи су огледало душе,
очи су живота сјај.
И када ти се све наде сруше
у њима ћеш видети рај.

У њима се виде
бес, љубав и лепота.
Очи се твоје пред неким стиде,
али биће уз тебе до краја живота.

Очи су као судница,
препознају лаж и истину.
Очи могу говорити много,
али више воле тишину.

Очи показују прави пут
јер човек се са очима рађа.
Када је неко бесан и љут,
очима ће се умирити свађа.

Очи не воле сузе,
оне сузе бистре и слане.
Лепши је осмех, очима прија,
осмехом боји дане.

Тијана Антић, VIII5

упути право на место на ком посекоше крушку. Ту је дуго стајао (он, или нека демонска сила у њему) гледајући у отрулели пањ који оста иза крушке. Поново се присећао сна и дединих прича, док му се стрепња увлачила под кожу, а старачко срце необично јако лупало у грудима. Био је испуњен чудном снагом и вољом и са лакоћом је замахивао и копао цепајући жиле што осташе од дрвета, и дробећи земљу. То га подсети на младе дане, те се и само смехну. Копао је дуго и посвећено, док је зној обливао његово наборано чело и лепо се на кошуљу, која беше већ сва мокра. Био је преморен и исцрпљен и једва је стајао. Помишљао је да одустане схватајући да ту нема ничега сем разривене земље и камења. Али, онај демон који га беше испунио, нагнаше га да још једном јако замахне, као да жели да зада последњи ударац рањеној звери. Замахну. Одјекну јако као кад удари метал о метал. Његово лице се озари, он грчевито поче превртати земљу рукама, ногама, чим год је стигао. Пред старцем се указа блатњава посуда налик на ђуп, завијена у платно. Он је у журби и нестрпљењу размота и отвори. Завуче руку унутар ђупа, и његове старачке испијене очи угледаше злато, по први пут у животу. Од радости не могаше да изговори ни реч, покуша да устане, да се мало прибере, али паде на месту мртав. Паде у исту ону јаму коју је, и не слутећи, по својој мери ископао. Прође много година од Мијатове смрти, а синови његови се поженише и накуповаше силна имања од злата очевог, и посташе газде, али умираще у тешким мукама један за другим, проклети и осуђени на пропаст онога дана кад злато засија у њиховим рукама. И деца њихова рађаше се убога и болесна, и умираще млада и нејака. И земља њихова остаде пуста. Од кућа остаде само један оголели камен који чак и на месечини има златни одсјај. У мом крају до дан-данас живи легенда о Мијату. Препричава се радо и са пуно жара, али се ретко ко усуђује да искорени такише, па оне труну и умиру са тајном испод корења. Александар Деспотовић (III1) Средња школа Крупань

ЈЕСАМ ЛИ?

Згрчен као срп, Лазар је изнад ишараних папира грозничаво размишљао, додавао, качао мисли једну за другу; писао је своју прву кратку причу. Заморен би је, од почетка, читао наглас, пратио радњу, пратио своју унутрашњу метрику, и неки страх што га дубоко вређао – да ли вреди или не вреди? Зазвони звонце на улазним вратима, трже га, и посрами, расутог по мекоти осећања, затечен и препаднут, он просто потрча, као да се правда. На вратима је била Сара, црвеног лица од мраза, и са лепим црвеним шеширићем на глави: „Како напредује мој велики приповедач?“ Лазар је само загрли, гурајући нос у смеђу, хладну косу. „Хоћу да покушам, хоћу. Помози ми да победимо, да будеш поносна на мене! Седећемо ми у првом реду, Саро. Видећеш, сви ће бити иза нас! Имаћу ја своју улицу, имаћу. И један мали, скромни трг, и споменик од бронзе“, смејао се као пред плач. Сара је бацила шешир на тросед, забацила главу, смејући се грлено, разуздано, расуте, густе косе, што је ритмично пратила као тамни плашт, почела је играти. *** Пролећни, сунчан дан је то био, са небом пустим и празним као улица којом је Лазар ишао; фасаде на улици биле су веселих боја, а светлост коју се од њих одбијала више је личила на неонску. Пут којим је ишао није познавао, али као што то увек бива, знао је да баш њиме мора проћи. Ишао је он тако, полако, просто не осећајући тежину хода нити покрета, као да је ходао по Месецу. Нигде живе душе није било, али ипак је осећао велику непријатност, као да је у препуној арени, где га безброј очију посматра – бодре га или обесхрабрују. Знао је, дубоко негде у свом уму, да може да изађе, али из неког разлога који није могао да разуме или опише. Ишао је напред, упорно, потискујући страх и монотонију околине, да не би посустао, јер што је више згазио од те улице, то је лакше ишао. Улица се завршавала великим вратима, на којим није било ни звекира, ни звона. Лазар их је просто отворио и ушао у непознато без размишљања, као опијен. Иза врата је био огроман трг, крцат људима, као митинг без говорнице и говорника. Сви су истовремено слушали и причали. Жамор је доста личио на овчије прапорце, који су били различитог ритма, зависно од терена којим су ишле. Свако лице ту пристуно, које је видео, било му је добро знано. Најзад, са венчићима беле раде око главе и врата, делећи огромну безличну сиву масу на двоје, као Мојсије што је поделио Црвено море за пут до Обећане земље, до сна, пришла му је његова учитељица Видосава. Али... нешто је било много другачије на њој; она је пуно, пуно млађа него кад ју је задњи пут видео. Причала му је неке речи, можда древне, на ко зна ком језику; а њен говор се мешао са буком других, док га је водила негде према центру трга и средини оног непрестаног митинга. И тако, одједном, све му је било јасно, као зора, као кап росе на младом листу траве коју „овчице“ још нису стигле да попасу. И запе Лазар да надјача жамор, да га чује Видосава: „Јесам ли ја то победио?!“ Седео је тако Лазар, благо накривљено, на свом кревету, као да је још увек био наслоњен на Видосаву. И викнуо је толико јако да су му још вене биле набрекле по врату, а његов глас – дивљи и неспутан – још дрхти и одјекује по тамној, хладној и полупразној соби. „ЈЕСАМ ЛИ?!“ Павле Зељић (II6) Гимназија „Вук Караџић“, Лозница

*** *С т в а р а л а ш т в о и т р а д и ц и ј а* ***

НАГРАЂЕНИ РАДОВИ НА ЛИТЕРАРНОМ КОНКУРСУ „ВУКОВО ЗВОНО“

СВЕТИ САВА

Шта би нам свети пастир сада рекао
да види како се злобе водом поје;
како нас је ђаво узео под своје,
и на нашу штету богатство стекао?

Како би плакао мостове да види,
које међу собом браћа руше!
За мало богатства распродају душе.
И омладину која се мајке стиди.

Шта би рекао, колеге ученици,
када би знао да скрнавимо књиге,
Мукотрпне би биле његове бриге.
Сад смо својих кавеза заточеници.

Када би ово Свети Сава гледао,
сам би се запитао има ли Бога.
Како се десило да свој изда свога?
Коме би данас царски престо предао?

Питао би нас чијим писмом пишемо;
чије празнике славимо као своје;
у чијем калупу наша тела стоје.
Што затровасмо ваздух који дишемо?

Је ли вас ни од њега не би био стид,
да се преждерете пред очима гладних;
да газите сузе болесних и јадних?
Да л' би вам његове речи вратиле вид?

Зашто у себи калемимо зло семе?
Непријатељ нам на добро коров сеје,
слепи нас сунце, које треба да греје,
У реке смо побацали вредно време.

Он би горко заплак'о, народе мој!
Свеће погасио на сопственом гробу,
презрео се што је дао живот роду,
и проклео би српских предводника крој.

Невена Петровић
Гимназија „Светозар Марковић“, Ниш

БОЈЕ МОЈЕ ДУШЕ

Колико боја има наша душа - да ли се
прелива као дуга или је тамна као ноћ, или је
бела, бесконачно бела?

Ја сам девојчица од тринаест година, са
руменим образима и сјајем сунца у очима. У
мени свака боја има сто својих нијанси. У коју
ћу боју обући своју душу зависи од много тога.
Ујутру зависи од времена - ако је облачно,
бирам тамнију нијасу жуте, а ако се касније
сунце помоли, она ће прећи у жарко жуту. Ако
ме наставник на часу прозове, у мени је све
ледено плаво, али кад упише петицу, боја вед-
рог неба почиње да исијава из мене. Када њега
сретнем на ходнику, све у мени букне у црвено,
а ако ми се још насмеши, пламен поприма јарко
црвену боју са примесима наранџасте. Дуго у
мени остаје тако, па бих слободно могла рећи
да је црвена дефинитивно моја боја. Одмори ми
зашарене душу, ваљда ми је тако и пред очима
од силне јурњаве, дреке и вике по ходницима и
дворишту. Ако наставник реши да нас одведе
на час у природу, ето мене зелене у много
нијанси. Са сваким удијајем чистог ваздуха,
боја постаје јача. Са сваким шумом ветра у гра-
нама, у мени се заталасају нијансе зелене.
Обожавам шуму, обожавам зелену смирујућу
боју, која стапа моју душу са природом. А кад
стигнем кући, моја боја је бела. Иде од нежно
беле, боје чисте љубави у мом дому, преко леде-
но беле када наљутимо маму, до бесконачно
беле када схватимо да њеној придици нема
краја.

Једине боје у мени које не постоје су црна
и сива. Ја и не желим те боје у себи, а много их
људи око мене има. Понекад само те две боје
осликавају њихов сиви живот и црне мисли.
Чак ни понеки измамљен осмех на лицу не може
да ублажи ту таму. Ја знам да су и они у себи
имали некада давно ватромет боја, али да су их
бриге и бол у њиховим животима избрисале.

Не желим да постанем као они, не желим
да овај ватромет из мене нестане. Хоћу да увек
и заувек будем тринаестогодишња девојчица са
дугом у себи. Трудићу се, покушаваћу да оста-
нем оптимиста, да кроз живот сваку бригу
обојим светлом бојом, а не она мене да пре-
крије тамном. Задржаћу белину мог дома која
ће побеђивати таму бола, и црвену боју љуба-
ви, која ће ме водити кроз живот.

Дуња Вићентијевић, VII 3

ВОЛИМ ТЕ,
МОЈА РАВНИЦО

Има л' ишта лепше
као сунце када сине
и обасја златно лице Војводине...
Тада ми срце заигра
од среће и помислим :
„Лепа си на небу, птицо,
волим те, моја равницо.

Изнад поља лети шева,
ветар шушти, песму пева,
косачима препланулим хлади лица,
о, како је лепа та златна равница!

Сунцокрети, сунчеви дукати,
дугим пољем разасути,
главу дижу, на прсте се пењу
па гледају девојке док жању.

Поздрављају птичице у лету ...
Има л' ишта дивније на свету
кад се коњи уз равницу вину,
играју се па дижу прашину...

Пшеница вита у пољу руди,
златно сунце пада јој на груди...
Биће хлеба, биће и колача
за дечицу, косца и орача.

Равница трепери бујним животом,
поносим се њеном лепотом...
Лепа си на небу, птицо,
волим те, моја равницо ♥

Адријана Ламбић, VII 3

СВЕТ ЈЕ СЦЕНА

Ходам. Трчим. Пузим улицама живота,
А сваки помак је од претходног тежи,
Ваљда још времена има да се спозна лепота,
Ваљда више неће срећа да ми бежи.

На овој позорници светла се пале,
Да засеним све, сад имам прилику,
Учинићу их задовољним, да не зажале,
Спремна, излазим, али, не видим публику.

Још један пораз, поднећу часно,
Одглумићу представе део свој,
За добро никад, мислим, није касно,
Право свако има на бој.

На крају публици почаст одајем,
Њима се тада ја поклањам,
Аплауза нема, ал' и даље трајем,
Ал' онда се, разочарана, у бол склањам.

Уз грч покушавам да задржим сузе,
Да се отргнем из канџи пораза,
Ал' он ипак, свој данак узе,
Јер, реч преживети је само фраза.

На сцену ступа неко други, неко нови,
Да ли ће од мене боље да прође?
Можда он оствари све своје снове,
Можда му слађе буде грожђе.

И као да знају да слушам,
Сручи се аплауз као гром,
Спремна сам да никад више не покушам,
Јер сваки је мој покушај тром.

Али, можда наде има,
Можда се појави светло са неба,
Можда још неће да надође плима,
Можда ме светло одведе где треба.

Али, убрзо, схватам да сам марионета,
Нама неко други сценарио пише,
Јер ово је велика сцена живота,
Овде се сваки мој покушај брише.

Марија Цветиновић, III 4
(награда на литерарном конкурс у Нишу)

„БЛАГОСЛОВИ НЕПРИЈАТЕЉЕ МОЈЕ, ГОСПОДЕ,
И ЈА ИХ БЛАГОСИЉАМ, А НЕ КУНЕМ“

Ја сам, ето, човек само,
сачињен од крви и меса,
не припадам овде, већ негде, тамо,
није земља моја, већ су небеса.

Ја сам створен да волим,
да губим, праштам и страдам,
није достојанствено, али молим,
сваког дана устајем и падам.

Ја сам тачка у бескрају свемира,
једна кап у океану душа,
изгубљена овца у стаду пастира,
неко, ког не слушају, већ ко треба да слуша.

И откуд мени право да се љутим,
и да туђе грехе пишем,
много говорим, а треба да ћутим,
да будем захвалан што постојим и дишем.

Чудно је што сам за своје грехе слеп,
а код ближњег мог, као да на челу пишу,
ја морам да постанем у души леп,
тако ће моји греси да се бришу.

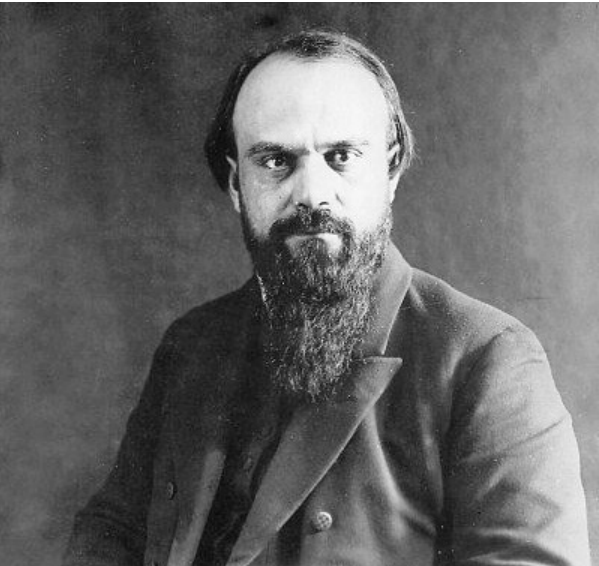
Стога благосиљам непријатеље своје,
и за њих се скрушено молим Богу,
да опрости њихове, а и грехе моје,
да одагна мржњу, а донесе слогу.

Ја их не кунем,
нити им патњу желим,
ја их посве, можда, и разумем,
спреман сам с њима све да делим.

Доста је било крви проливане,
доста је страдања и боли,
доста су људи били стене,
време је крајње да се Богу моли.

Стога, ја, грешник, руке склапам,
и моја се неспретна душа за спасење бори,
у већину више, нећу да се стапам,
молим да ниједна свећа не престане да гори.

Марија Цветиновић, III 4
(3. награда на конкурс посвећеном
Светом Николају Велимировићу)

КУЛТУРА И ТРАДИЦИЈА

135 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА И 60 ГОДИНА ОД СМРТИ ВЛАДИКЕ НИКОЛАЈА ВЕЛИМИРОВИЋА

НЕБЕСКА ЛИТУРГИЈА

Стадоше вихорови и кише земаљске; грану Сунце и обасја небеском светлошћу васцели род људски. Анђеоске армије, послане од Бога, спушташе се на Земљу и ходаше међу људима – али их нико не виде. Трудили су се они, ти анђели, испрва чинивши чуда уз помоћ Духа Божјег, да их примети народ. Где год би на земљу нашли згодно за сести, та је земља била плодна и благородна. Ако би се пак купали у реци, та река би била бистра и пуна рибе. Но, народ – који је своје душевне и духовне очи већ одавно заслепео огњем греха, као што краљ Милутин заслепе сина свога, Стефана Дечанског, зарад пролазне земаљске власти – тај народ не знаде ценити Божју вољу и добронамеру, хулећи је и подсмевајући се.

О, ти велики владико, пастиру Николају, ти си ценио божанску благодат!

Бог, у својој бескрајној милости, опрости у савршеном Срцу свом - опрости том несавршеном стаду. Много је година прошло, а стремљења људска ка Небеској Капији одвећ беху слаба и ниска – јер их на путу до Неба или оборише ветрови искушења – силне олује способне за обарање чак и оних најјачих, или су чак због очију навикнутих на мрак и тмину, бивали истовремено запањени и застрашени светлом и врлином Раја. Ретки, врло ретки, беху они који су се уздизали у стварне висине и који су били као куле једне тврђаве зване Хришћанство; појединци који су као усамљени сунцокрети у мочвари расли увис, не очајавајући и увек стремићи ка Сунцу. И једног дана - не дана постанка, али не ни судњег - посла Бог на свет Победу Народа (грч. *nikē* - победа; *laos* – народ) - посла је у једно мало племе, измучено пређашњим ратовима, чији пуцњеви и покличи још одзвњаше кроз простор и време.

О, ти велики владико, пастиру Николају, ти си те ране видао и те покличе слушао!

Тако ветрови божански донесоше семе које се – као клица сваке друге биљке бачена у суву земљу – мучило због недостатка воде; то семе чезнуло је да се напоји водом душевном. А такве воде божанске, би врло мало у окорелој и сасушеној земљи на коју беше осуђено. Тескобан је био развој клици која немаше од чега да се развија. Ипак године пролазише и уз веру у Бога - Његову неизмерну љубав и милост, стаса Победа Народа у крупно дрво са широком, бујном крошњом и миломирисним, прекусним плодом. Но, као што то увек бива, уместо да родитељи пусте децу своју да уживају у хладу Дрвета – као што Исус рече: „Пустите децу к мени.“ – они завидеше дрвету и ломише му гране, скрнавше кору и корење. То је Бога врло расрдило; још једном, народ га је разочарао, чак и не увидевши шта чини – превише је сенка њихових „врлина“ заклањала вид и заваравала чула. Стога је он, у својој мудрости, кроз то Дрво благородно проговорио, упозоривши жустро али правично народ на последице тих недела.

О, ти велики владико, пастиру Николају, ти си то упозорење стаду своме пренео!

И тако су се, и поред тога, с временом – као кад се капљица кише слива низ мокар прозор, нагомилавајући себи запремину, тиме све брже хитајући безумно ка дну – нагомилавали греси и зла дела народа, и исто тако безумно хиташе – ка дну. Али, опет не дуваше ветрови и не ли киша по народу, већ се рашири магла по целоме свету – то бејаше литургија на Небесима, а магла – дим тамјана божанског који надимаше плућа свакоме детету. Али до срца и до ума не стизаше – они су одвише изоловани Сатаниним зидинама. Наиме, народ мишљаше да ће им Кнез Смрти заштитити памет и врлину када их је слаткоречивошћу убедио да се отуђе од Бога, као гуја језичава која искушаваше Ђву да окуси забрањено воће. А ти зидови око душа њихових, бедеми хадским каменом сазданим, не пропушташе ни једног зрака Сунца Божијега; нити једнога даха Божанскога.

И у том заточеништву – дух је пропадао; огњишта дома Божијег полако се гасише. Нестајала је та ватра распаљена вером и надом, ишчезавала је, угашена затрованом водом раскалашности и охолости. А баш Победа Народа беше тај кремен, и мех и прва искра – која ће ватру распламсати изнова. Би и оних који су дизали куле и дворове зарад „душе своје“, од које већ увелико остадоше само црни угарци, али и они се преобукоше у монашке мантије и

јаукнуше: „О, Небеса, погледајте - како сам ја добар!“ А она Литургија на Небесима још трајаше - али сада беше плусак, чудесан и страшан. Тутњаше громови и светлеше муње. То се Бог разљути - спремао је своју есхатонску армију! А плусак - то беху баш сузе Мирнога Пастира, Светога Саве. Слане и горке, оне посушише њиве, опекоше кожу народу. Кренуше огромне поплаве, јер се реке изливаше од световних суза. Настаде општа криза - то јест настаде општи суд. И тек се онда - тек тада у највећој муци, када ниједне земаљске насладе не остаде, када све огорча и заједи се, када се и последња кап вина претвори у сирће - тек тада народ завапи, али беше одвећ доцкан.

О, ти велики владико, пастиру Николају, ти си био та Победа Народа – тај мех и подстрек поколењима; ти си тај ветар развигорац гора божанствених и божанских!

И тако се појави Сумња - тмурна реч, тмурнија мисао, која се међу народом најчешће јављала у облику каквог црва којег је донела мушица неверства, и који се храни душевном храном, остављајући празнину и ширећи се даље, или покатак као стрелица са оштрицом од Јудиног сребра, затрована завишћу. Али има ли, о, има ли мелема гилеадског за ове душевне паћенике? Авај - Гилеад је сувише далеко, али миро је текло и са оног дрвета - Победе Народа. То дрво давно је народ упљунуо и оскрнавио, и смола изађе из њега. Али, разочарење се појави међу људима, и очај, када видеше - смола се сасушила, стврднула и постала изнова једно са стаблом дрвета. Како им очај не јењаваше, они гулише ноктима својим и лизаше смолу и молише се да још једном потекне. Али, Бог више стрпљења није имао - већ је одавно свака граница пробијена. И навалише облаци и паде град - и сваки лист и воћка што на дрвету беше, паде на земљу и сасуши се. И народ у лицу пребеледе и задрхта, падајући на колена. Знали су, иако су

били слабе вере, да то засигурно не може бити добар знак. Али онај црв што им је ум нагризао, није дозвољавао ниједну помисао на могући спас – јер се нису ни трудили да мисле.

О, ти велики владико, пастиру Николају, ти си био та казна и прекор народа, жустир и жесток, али правичан – јер си Божјом руком вођен!

Нека врела тишина, подземна - чини се, нагнала је људе од Бога и одвела их у заветрину, где се сударају хладни ветрови Божјег прекора и врући ветрови Гавољи. Нашли су се баш онде на средини раскршћа, на рачви између два пута - Добра и Зла. Али пут Добра бејаше испреплетан замкама и искушењима, многим странпутицама; пре да је то био лавиринт. Барем су га тако људи описивали у својим жалопојкама. А громови су још бубњали по Небесима, као барјактари војске која маршира ка бици. Животиње су се из вода мориле и из ваздуха стропоштавале на земљу, падајући право пред ноге људима, а последња реч што би им се промолила кроз уста на овом свету је – „Кривица“. Дрвеће је патило, дували су га ветрови самоће, ветрови најжустрији. А лишће, разношено баш тим ветровима, ширило је поруку – исту ону стару, васељенску – „Кривица“. Свеће на гробовима више не сјаше. „Коме и треба та слабашна, златаста светлост?! Забога, све злато света припада - нама.“ – свакога тренутка тако су ти збиља ситни људи говорили себи, ни не знајући шта се дешава када човек покуша надоместити душевну празнину богатством - заборављајући кобну судбину Марка Лицинија Креса, којег нахранише златом, чега беше, ох, толико гладан, а погубе само због своје похлепе.

О, ти велики владико, пастиру Николају, ти си за живота свог корео ту велику кривицу, терет на бремену људском! Ти си донео Божанси суд!

(одломак)

Павле Зељић, II 6

(прва награда на литерарном конкурс)

НОВА ПОЗОРИШНА ИСКУСТВА

И ове године, поводом традиционалне сарадње Гимназије „Вук Караџић“ и Института „Поло Романи“ у Казалмађореу, изведена је представа *Ромео и Јулија* у којој су учествовали италијански и наши ђаци. На идеју редитељке Ђулије Торели, да се обележи 400 година од смрти Виљема Шекспира трагедија је модернизована и смештена у контекст савременог доба. Глумци: Никола Мићић (Ромео), Ивана Милутиновић (Јулија), Ксенија Реца (дадиља), Вукашин Манојловић и Теодора Живановић (Јулијини родитељи), Филип Андрић (Парис), Милица Симић („апотекарка“), Катарина Јаковљевић (Ромеова другарица), Ирена Максимовић (Парисова другарица), професор Дарко Несторовић (свештеник) и директор школе, професор Милутин Тошић (Хамлет) одлично су се снашли у својим улогама и креативно сарађивали са италијанским делом ансамбла. Имали су подршку професорица Наташе Лазии Максимовић и Слађане Врањеш, а и представа је наишла на одличне критике италијанске публике, те је изведена три пута.

Овде се прича о овогодишњим активностима Драмског студија не завршава. Током маја и јуна, а у оквиру манифестације Ђачког Вуковог сабора, чланови Студија, у нешто измењеном глумачком саставу, извели су представу *Женски оркестар* по тексту Жана Ануја. Представу је режирао Зоран Грујић у сарадњи са професорицама Слађаном Врањеш и Наташом Лазии Максимовић.

На позорници Вуковог дома културе нашли су се, по први пут: Милутин Богосављевић, Јелена Пантелић, Тамара Несторовић, Вања Поповић, Маријана Рашевић и Ксенија Ђокић, а са њима и већ искусни чланови Студија: Маја Митровић, Кристина Цветиновић, Сара Фукс, Јована Ђукановић, Стефан Којић, Милан Петровић, Ксенија Реца, Тијана Јаковљевић и Теодора Живановић.

И ова екипа сјајно се снашла у својим улогама у сетној комедији француског писца.

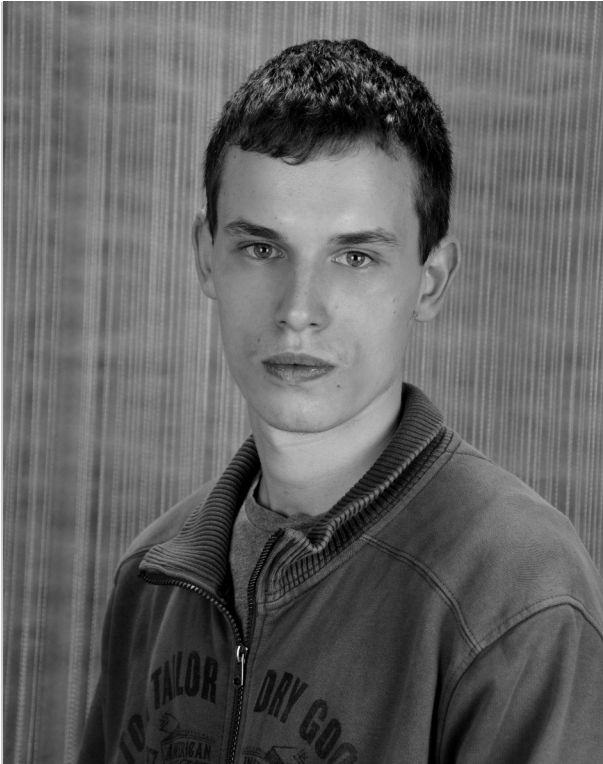
Забележиле:

Наташа Лазии Максимовић
и Слађана Врањеш, професори

СКИЦА ЗА ПОРТРЕТ ЂАКА ГЕНЕРАЦИЈЕ

СКЛАД ВРЛИНЕ И АМБИЦИЈЕ

Марко Тошић, ђак генерације, са пуним правом носи ову титулу. Реткост је данас срести тако добру особу. Несебичан, увек спреман да помогне. Осим интелигенцијом, Марко је надарен и једном од најређих врлина које човек може поседовати - скромношћу. Част је познавати га и провести гимназијске дане са таквом особом. Забаван, интересантан, спонтан и духовит. Такав је Марко којег познајем од првих средњошколских дана. Ни сви успеси, сва такмичења, све награде нису успеле да пољуљају доброту и несебичност овог нашег друга. Увек упоран, истрајан, одговоран, темељан, бескрајно марљив, давао је пример свим ученицима и изазивао дивљење професора. Непосредан, често задубљен у своје мисли, Марко је из школске клупе свет посматрао онаквим какав јесте. Његове кристално плаве очи одају нежност, сигурност и неисквареност. Питома природа којом одише Маркова личност задивљује сваког ко га упозна. Његова сталоженост и стрпљивост при решавању и најкомплекснијих математичких задатака представљају праву слику његове личности. Осим изванредних резултата постигнутих из области математике и физике, Марко је подједнако остварен у свим сферама наставног процеса. Сагласје Маркових врлина, његових амбиција и предивног васпитања предуслов је да он похита сигурним кораком ка новим животним циљевима у оном свом стилу тиха вода брег рони..

Желимо му успех на свим животним пољима јер он то заиста заслужује. Нека му је све срећно и берићетно!

Марија Мајсторовић (2016)

НОВИ УСПЕХ

ОЛИМПИЈСКОМ СТАЗОМ

Какав је осећај поново бити носилац олимпијског одличја?

Учешће на Међународној јуниорској научној олимпијади, у првом разреду средње школе, није било део дугорочног плана, до њега је дошло спонтано, као резултат успеха на Физичкој олимпијади Србије. Учешће на Међународној физичкој олимпијади је део плана који је настао у првој години средње школе. Иза остварења плана, бронзане медаље, стоје четири године рада на стицању знања неопходних за пласман и освајање медаље. Остварење дугорочног плана са собом носи нову врсту осећања у којој доминирају осећај снаге и зрелости. Учешће на овом такмичењу је представљање државе, тим одлази на такмичење са заставом Србије. Представити у свету своју државу на задовољавајући начин, вратити се са медаљом је посебна врста осећања.

Шта те мотивише да се толико посветиш природним наукама?

У питању су унутрашњи мотиви. Јака привлачност постоји, а шта је изазива ни сам нисам у потпуности сигуран. Претпостављам да је у питању тачност, искреност и моћ природних наука. У природним наукама се успостављају јасне везе између елемената појава, неразјашњене ствари се не прикривају, већ постају предмет интензивног истраживања, а допринос природних наука развоју људског друштва је задивљујући, што сведочи о њиховој моћи.

Колико су ти и на који начин битна такмичарска искуства?

Људско друштво је сурово, најчешће се вреднује само резултат. Кроз такмичења човек научи да у стањима психолошког притиска и ограниченог времена остане функционалан и да постиже резултате. Ово сматрам драгоценим

искуством, искуством које ће ми бити од велике користи у будућности. Драго ми је да сте поставили ово питање јер се о овоме мало прича. Истина је да се способност „на страшном месту постојати” учи и увежбава. Због тога бих свима препоручио да се укључе у било коју врсту такмичења.

Ко ти је највећа подршка на путу успеха?

Кућа, школа. Школа, кућа. Овде се мора поменути и локална самоуправа јер обраћа пажњу на ове делатности и исте финансијски подржава кроз награђивања и стипендије.

Који су твоји даљи планови?

Уписао сам Физички факултет у Београду. Волео бих да се по завршетку овог нивоа образовања бавим истраживањима у области физике.

По чему ћеш се сећати гимназијалских дана?

Средњешколски, гимназијалски дани су део интензивних промена личности човека. Они су код мене још увек "живи", нису прешли на ниво сећања, тако да ми је тешко да сада одговорим на ово питање.

Шта би поручио млађим другарима?

Мој пут кроз одрастање и школовање није уобичајен. Има мана и предности. Примери из

праксе су корисни за оне који долазе. Млађима је расположив и овај мој пример, па ко жели, може да га користи у планирању свог животног пута. Истакао бих да средина, мали град, Лозница није ограничење за постигнућа коју су уобичајена за ученике из центара попут Београда, Ниша, Новог Сада. Лозничке школе могу да пруже исто што и школе поменутих центара, а ученици бирају хоће ли или не искористити ту могућност.

Интервјуисала: Невена Митровић, професор

ОСМЕХ

И све је нестало. И време је престало да тече. Био је ово последњи поклон универзума. Мени. Да ништа више не постоји, да свет не иде даље. Да моје мисли, карактерна убеђења, тврдоће снаге сећања нестану. Заувек. Да се изгубе у ковитлацу тог осмеха. И да не боле истине, ни стварности. Док громогласан смех пуни просторију, моје биће упија сваки тренутак, сваки положај тела, померај руке. Дрхтавичаве трепавице и лелујаве косе уплићу се и мешају са свиме што сам икада била. И мењају ме. Неповратно. Тренутак који траје вечност, који мења све друге тренутке. И само је он стваран.

А ја, ја сам и даље ту. Све оно што чини мене и даље постоји. Само не више у мени. Лети, прави неред по соби. И чују се неки други осмеси, и на прозор падају све кључне слике једног постојања, и све речи – строге и тврде, и све борбе и неправде. А ја гледам како све оно што ме неколико тренутака раније дефинисало одлази од мене. И нисам више тај човек. Тај човек нестаје само на један осмех. Бива разоружан и рањив до граница апсурда. И може бити уништен у сваком тренутку. А опет никада није постојао јаче и искреније него што постоји крај тог једног осмеха.

А онда је настала тишина. У мени још само одјекују убрзани откуцаји машине која је у тренутку вечности значила живот. И све је нестало. И време је опет почело да тече. Биће ово мој највећи поклон универзуму. Опроштај. Што ми је дао да осетим и доживим вечност, а онда ми је свирепо и неповратно истраго из руку, а потом осудио на судбину човека, на старост, на заборав.

Исидора Алимпић (2016)

СТРАНАЦ У ПАРИЗУ

Док урличе тама
и смењују се страже,
свет те грли и теши:
„Нећеш бити сама!“
И ране су ти блаже,
и бол на души лакши...

Liberté!

У ставу ти мирно
рапортирам јасно:
„Знам да сам ти странац!“
Ти плачеш.

Узалуд питаш, Мари,
где води пут битака.
Знаш да нисмо одмакли
ни тих пар корака.

ЧОВЕК СЕБИ ПОСТАВЉА МЕЋЕ:
ДНО И НЕБО

Ако икада будем умро, сахраните ме испод тек засађеног дрвета. Желим још да растем – да растем и горе, и доле, и у страну. Кад већ не могу да продужим живот овога света, нека дрво продужи мој.

Ако икада остарим, затворите ме у кућу без књига. Не дајте да ми тај чудесни спој измаштаних чуда падне у руке. Болеће сазнање да сам Истину имао пред собом, а био сам слеп. И поред остарелих очију, тада ћу боље видети него док сам пределе посматрао младалачким жаром. И куцаћу на закључана врата све док ме старачке руке не издају (ако су ме икада и слушале), а никог неће бити испред. Нико неће чути вапаје болесног старца. Остаћу сам.

Ако икада успем у својој намери да будем Човек, ударите ме снажно, да паднем и главом ударим о тле. Бити Човек значи пасти. Односно, падати. Често. Свакодневно. У ствари, то никада нећу разумети. Само знам да ће ме терати да још жустрије устанем.

Ако се икада уморим, дајте ми воде, бићу жедан. Ако икада слажем, нека то буде Истине ради.

Ако икада будем вољен, шапните ми да сам лош у љубави, да ме Она не воли. Ништа не боли тако као сурова истина, али ништа не покреће тако као искрена љубав – бег од гордости и себичности.

Ако икада будем сумњао, сумњаћу у себе.

Ако се икада родим, оставите ме у шуми, међу животињама - нећу разумети патњу, а патићу.

Вукашин Манојловић (2016)

ЈУБИЛЕЈИ

ПОВОДОМ 140 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА БОРИСАВА СТАНКОВИЋА

ЖАЛ ЗА МЛАДОСТ

Књижевно дело **Борисава Станковића** (1876-1927) је једна велика трубадурска књига о животу и људима старог Врања с краја 19. века. То је пре свега дело једног истинског песника љубави и витеза срца. Његове су приче, баладе о чежњи за женом, чежњи од које пропада свет и за коју нема лека. Све што постоји на земљи, стоји у служби љубави човека за жену и то младог човека за младу жену. Зато прави и једини живот за овог писца јесте управо само младост и вечно обнављање љубави, и љубав сама. Живот, за Борисава Станковића, постоји само док постоји љубав, а љубав постоји док постоји младост и страст.

Станковић је по свом духу био источњак. Његово Врање, место где замире еписко стваралаштво и зачиње се лирски талас, спајало је Блиски исток и балкански Запад. Врање је за овог писца била она шкољка која, када се приближи уху, зазвучи из ње сва ширина мора, сва патријархална атмосфера, сачувана у причама баба Злате. Унео је први у нашу књижевност нашу традиционалну, стару породицу и огњиште, наш иконостас и кандило и нашу дуњу у сандуку. Такође, код њега се први пут јавља *жал за младост*, једно ново осећање које га одваја од тадашњих савременика у књижевности. *Жал за младост* Станковић никако другачије не описује него страх младог човека да му не пропадне младост, а „жал“ старих што је младост одиста прошла.

Ако наш свет воли у Борисаву Станковићу писца који описује похоте балканског, бруталног и свежег људског типа, као у „Нечистој крви“, онда греши јер не види да је Станковић, напротив, најјачи баш у опису fine чежње и неопредељеног и мутног маштања у љубави. Написао је роман „Нечиста крв“ тек када је

после првих приповедака помало хтео да скрене са свог сталног описивања чистоте и чедности. И док би сваки други писац на овако клизавом тлу отишао у мозгање, Станковић је сваки пут успео да чедност представи исто онако урођеним нагоном као и пожуду. Међутим, љубав какву је он једино умео да замисли, била је до краја наивна и плашљива, детињаста и безазлена, у целој својој основи. Ово је једна велика особина његове чисте и силне идеје о животу.

У Бориним делима, није било могуће одступити од етичког осећања које је толико укорено у нашем маловарошком друштву. Он никада није ишао за сензацијама, за разноликошћу, за шаренилом, за измишљањем, као што за извесне сцене није имао нити слуха, нити урођеног укуса. Он је пре свега давао слику своје средине, али је ипак, и пре свега, давао слику човекове душе. Ово понирање и трагање за детаљима, и тај невероватан дар за посматрање које је имао Бора изузетно скоро као своје природно преимућство, то је било нешто савршено и ново за површне духове међу нашим писцима. Станковић је први који је говорио о души. Видети људску душу у пролазном и променљивом, то би био лак посао за историчара и хроничара, али дати људску душу у њеном општем и вечном, то је увек дубоко дело романсијера и приповедача, јер је роман историја о човеку.

Никада није говорио о свом писању, као ни о намерама шта жели да напише. Кад написао дело, имао је обичај да каже како су му се опет „ознојиле руке“. А знојиле су се и руке, и душа, и срце, јер је сваку своју причу дубоко одболовао и носио у рањеном бићу.

Ивана Милутиновић, IIIЗ

ПОВОДОМ 400 ГОДИНА ОД СЕРВАНТЕСОВЕ И ШЕКСПИРОВЕ СМРТИ

ЗЛАТНО ДОБА РЕНЕСАНСЕ

Desde mi tiernos años amé el arte dulce en la agradable poesía.

Од ране младости заволех слатку уметност у умилној поезији.

Es el amor principio del bien nuestro, medio por do se alcanza y se granjea el más dichoso fin que se pretende de todas ciencias sin igual maestro.

Љубав је почетак нашег добра, средство помоћу кога се достиже и стиче, најсрећнији циљ коме се тежи, неупоредиви учитељ свих наука.

Marinero soy de amor y en su piélago profundo navego sin esperanza de llegar a puerto alguno.
Морнар сам љубави и по њеној дубокој пучини бродим без наде да стигнем у икакву луку.

Sólo se ha de mirar que el enemigo no alcance de nosotros triunfo o gloria; antes ha de servir él de testigo que apruebe y eternice nuestra historia.
Треба само да настојимо да непријатељ над нама не стекне тријумф или славу; он, пре свега, треба да послужи као сведок који ће да потврди и учини вечном нашу историју.

Más vale el peor concierto que no el divorcio mejor.
Више вреди најгори договор него најбољи развод.

Confía en el tiempo, que suele dar dulces salidas a muchas amargas dificultades.

Уздај се у време које уме да пружи слатка решења за многе горке тешкоће.

Amor y deseo son dos cosas diferentes: que no todo lo qe se ama se desea, ni todo lo que se desea se ama.
Љубав и жеља су две различите ствари: не мора се желети све оно што се воли, нити се мора волети све оно што се жели.

La libertad, Sancho, es uno de los más preciosos dones que a los hombres dieron los cielos; con ella, no pueden igualarse los tesoros que encierran la tierra y el mar; por la libertad, así como por la honra, se puede y debe aventurar la vida.

Слобода је, Санчо, један од најдрагоценијих дарова које су човеку дала небеса; са њом се не могу мерити сва блага која крију копно и море; за слободу, једнако као и за част, вреди ризиковати живот.

¿Qué locura o qué desatino me lleva contar las ajenas faltas, teniendo tanto que decir de las mías?

Каква ме то лудост или простаклук наводи да бројим туђе мане, када бих толико имао рећи о сопственима?

El que no sabe gozar de la ventura cuando le viene, no debe quejarse si se pasa.

Онај ко не уме да ужива у срећи кад га задеси, не треба да се жали ни ако срећа прође.

Paréceme, Sancho, que no hay refrán que no sea verdadero, porque todos son sentencias sacadas de la misma experiencia, madre de las ciencias todas.

Чини ми се, Санчо, да нема те изреке која не би била истинита, јер су све оне реченице извучене из самог искуства, мајке свих наука.

How bitter a thing is to look into happiness through another man's eyes.

- Горке ли ствари - гледати срећу туђим очима.

Our doubts are traitors and make us lose the good we might oft win, by fearing to attempt.

- Сумње су наше издајници због којих губимо и оно што бисмо често могли освојити, страхујући да покушамо.

To mourn a mischief that is past and gone is the next way to draw new mischief on.

- Уздисати над невољом која је прошла, најсигурнији је начин да привучемо нову невољу.

The robbed that smiles steals something from the thief.

- Покраден човек који се смешка краде понешто од лопова.

Speak low if you speak love.

- Говори тихо кад говориш љубав.

For where thou art, there is the world itself; And where thou are not, desolation.

- Јер тамо где има уметности, ту је и сам свет; а тамо где ње нема – отуђење.

Time's glory is to calm contending kings, to unmask falsehood and bring truth to light.

- Слава времена је у томе што смирује самозадовољне краљеве, разоткрива преваре и износи истину на видело.

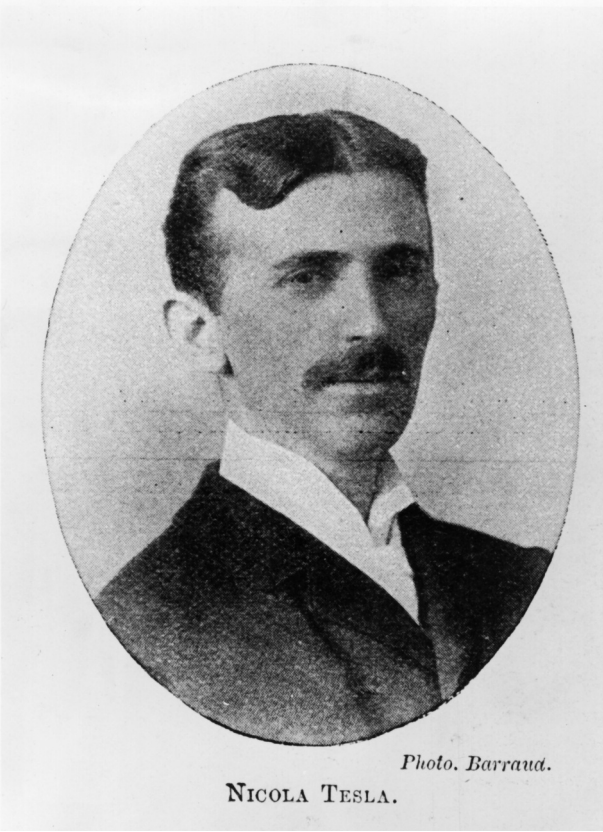
Избор и превод:
Светлана М. Спајић, професор

Ј У Б И Л Е Ј И

ПОВОДОМ 160 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА НИКОЛЕ ТЕСЛЕ

ГЕНИЈЕ БЕЗ НОБЕЛОВЕ НАГРАДЕ

Никола Тесла је један од највећих светских научника, физичара и проналазача, али је врло мало познато да је био претходник многих великих научних открића за која су други добили Нобелову награду. За десет генијалних открића, Никола Тесла је требало да добије десет Нобелових награда. Али, стицајем неких чудних околности, није добио ниједну. Ево, која су то открића:

1. Проналазак уређаја за пренос информације на даљину радио-таласима. Нобелову награду за тај уређај добио је италијански научник Маркони, иако је то био плагијат открића Николе Тесле. За то постоји службена потврда америчког суда са десетогодишњим задржањем.
2. Никола Тесла је открио рендгенске зраке годину дана пре Рендгена, а Нобелову награду ипак је добио немачки физичар. Остала је сумња да је неко од посетилаца Теслине лабораторије пренео информацију о Теслином открићу у Европу, па је Рендген то чуо и направио свој експеримент.
3. При крају 19. века, Тесла је открио да је електрон честица, што је енглески физичар Томсон жестоко оповргавао, да би неколико година касније, управо тај исти Томсон другим типом огледа доказао да је електрон честица и за то добио Нобелову награду.
4. Тесла је конструисао уређаје за електрично убрзавање наелектрисаних (набијених) честица. Тај његов уређај је претходник акцелератора. Другима су за то додељене Нобелове награде.
5. Никола Тесла је први, на темељу својих експеримената (огледа) трвдио да има доказ о постојању космичких зрака који Земљу бомбардују из свемира. Десетак година касније, постојање космичких зрака доказао је познати физичар Хес и добио Нобелову награду.
6. Тесла је још крајем 19. века конструисао први ласер. Говорио је да је то будуће „оружје на зраке електромагнетног зрачења“. А први претходник ласера направљен је тек пола века касније и донео је Нобелову награду другом научнику, а не Тесли.
7. Тесла је дао идеју за конструисање електронског микроскопа, а много касније, конструктори тог истог уређаја добили су Нобелову награду.
8. Тесла је више од пола века пре компјутерске ере конструисао електрични логички склоп, што је један од три темељна логичка склопа на којима се заснива рад сваког компјутера.
9. Никола Тесла је током Првог светског рата дао први нацрт за конструкцију радара, али је његов конкурент Едисон тада уверио амерички владу и војску да је Теслин радар нефункционалан.

Тесла је први дао идеју за конструисање телевизора и сам покушавао да га конструише. Такође је дао идеју за глобални комуникациони

систем, због чега се сматра „праоцем“ данашњег интернета. Никола Тесла је први предвидео бежичну комуникацију коју данас имамо са мобилним телефонима. Он је том приликом изјавио да ће једног дана људи слати поруке, речи, фотографије са једног места на друго, без жица, што се обистинило.

10. Никола Тесла је имао визију електромагнетног функционисања људског ума. Касније је ова визија у биологији недвосмислено доказана: нервни импулс је краткотрајна електрична струја која се шири мембраном неурона. И за ово је неко други добио Нобелову награду, али не и Никола Тесла. Из изнетог се види да Никола Тесла од ових десет Нобелових награда није добио ниједну, а требало је да добије свих десет.

Можемо се надати да ће једнога дана неки непристрасни пресудитељи написати и потврдити да је Никола Тесла незаслужено остао без иједне Нобелове награде. Али, ипак са поносом можемо да кажемо да је то што је он једини научник 20. века по којем је назив добила физичка јединица магнетне индукције („тесла“) и што је по њему назван један кратер на Месецу, далеко веће признање од Нобелове награде, јер остаје за сва времена.

Неки научници у свету слажу се са тим да је Никола Тесла већи геније од Алберта Ајнштајна и да је оборио његову теорију релативитета, односно тврдњу да се ништа не креће брже од светлости. Генијални српски научник је још 1932, пре 84 године, изјавио да постоје честице које се крећу брзином већом од брзине светлости. Тесла је те године рекао: „Сва моја сазнања и истраживања указују да постоје врло мале честице, толико ситне и малог електричног набоја, да их можемо звати неутронима, који се крећу великом брзином која превазилази брзину светлости“.

Научници су у експерименту изведеном пре неколико година у Швајцарској послали неутроне кроз земљу тунелом дужине 732 километра до лабораторије у Италији и остали шокирани, јер су честице до одредишта стигле 60 наносекунди брже од брзине светлости. Ако се ово истраживање потврди, цела данашња физика морала би да се коригује, а последицу се не могу ни замислити, ни сагледати.

Након што су научници објавили револуционарно откриће о честицама бржим од светлости, читав свет с нестрпљењем чека понављање мерења и потврду резултата експеримента. Међутим, да је неко обратио пажњу на речи Николе Тесле, можда би се и раније дошло до овог сензационалног открића.

Многи се већ питају да ли је овим открићем створена могућност путовања кроз време. Физичари кажу да је таква теоретска поставка могућа, али да немамо технологију која је на том нивоу. У Теслином експерименту се добија негативно време, па се на основу тога може закључити да је путовање кроз време могуће.

Никола Тесла, поред тога што је био наш велики научник, био је и велики љубитељ гусала и епске поезије. Најбоље о томе сведочи податак да се Никола Тесла често селио из једног стана у други, неке ствари остављао, али од гусала и од Вукових збирки се никада није одвајао – стално их је носио са собом и држао у свом кабинету или у наткасни поред кревета.

Наш највећи гуслар Петар Перуновић Перун, после незаборавне посете Николи Тесли у Њујорку, каже: „Док сам седео у његовом кабинету, посматрао сам лепог господина, најлепшег кога сам икада у животу видео. Висок и прав као бојно копље, леп и мио као најлепша девојка. Стајао је преда мном геније света – Никола Тесла. Уз гусле сам отпевао песму *Стари Вујадин*. Тесла устаде и снажно ми стеже руку и рече:

- Гусле су најјача сила да освоје душу Србинову. Ви ћете својом песмом и гуслама свуда стећи пријатеља. Зато бих вам препоручио да вечито останете при том послу, да песмом и гуслама ширите љубав, слогу и пријатељство и тиме ћете највише користити себи и свом народу.

Велика је улога гусала и епске поезије у формирању Теслиног психолошког профила. Гусларска песма је увек истицала врлине и узор, жигосала мане и пороке и тако припомагала обликовању народне душе.

Петар Перуновић Перун истиче да је на разговору с Теслом рекао:

- Господине Тесла, ја сам својим певањем на гуслама измамио доста суза из очију нашег народа, али ме ничије сузе нису дирнуле тако снажано колико Ваше, када сам певао песме *Стари Вујадин*, *Бој на Куманову* и *Омер и Мерима*.

- А што? – гуслару рече Тесла.

- Зато што сам мислио да се велика бића као што сте Ви лако не покрећу.

- Е, али знајте – рече Тесла – да ме је нешто велико покренуло. Велика и снажна српска песма уз гусле, чија се снага не може измерити.

Никола Тесла се родио 10. јула 1856. године у селу Смиљану код Госпића у Лици. Његов отац Милутин био је свештеник тамошње црквене парохије. Милутин је био даровит говорник, а бавио се и литературом. Говорио је неколико језика. Теслина мајка Ђука била је домаћица. Иако неписмена, знала је мноштво песама из Вукових збирки напамет. Скоро сваке вечери, нарочито зими, док је на огњишту пуцкетала ватра, Милутин је својој деци читао народне јуначке песме. Причао им је о старим временима, јунацима, гуслама и гусларима и тако у малом Николи распламсао љубав и поштовање према овом древном инструменту и стиховима који су народни гуслари уз тај инструмент стварали и певали.

Хаџи Раде Јанев, професор у пензији

ЖИВОТ ПРИЧА

Живот ме је научио да праштам и волим,
Да за динар никад никог ја не молим,
Да се увек борим и никада не стајем,
Да не пијем, не пушим, и ни о коме да не лајем,
Да свако добро добрим и вратим,
Да због глупости никада не патим,
Да себи обезбедим све што могу боље,
Да све што радим, чиним уз више воље,
Да све што ми је драго, ја чувам и пазим,
Да никог не одбацујем, тучем или газим,
Да се дружим само с оним који знају
Како после свега да устану на крају.

ВЕТАР САПУТНИК

Кроз ветар путује и живот мој
Са њим ја сваки бијем бој
Са њим иду све моје туге
И оне ноћи, бесане, дуге.

Снови су моји ветар у коси
Ветар ме мами, ветар ме носи
Све ове године кроз њега живим
Ја ветар волим, њему се дивим.

Неће да стану олује моје
И све те тужне, хладне боје
Усамљене вечери куцају на врата
Ветар је вођа мога рата.

Тешке мисли ми главу море
Па ја увек гледам на горе
Да осетим ветар у небу плавом
Јер он је увек био са мном.

Младен Исаковић, III2

СТВАРАЛАЧКИ КУТАК

ПРАЗНИНА

И дођу тако дани
бесомучне борбе против света
и тренутака у којим те
преузме под своје сета.
Станеш, видиш, све је празно,
али и тада верујеш да је и то пролазно.
Сећаш се многе лепоте и месечине
једино што стоји пред тобом јесу дине.
Дођу тако дани
у којима се не дешава ништа
и осећаш да си без борбе
поражен, уклоњен са борилишта.
Погледаш у себе
и све што видиш јесте познат лик,
ал` место осмеха одговара крик.
Осећаш пукотине у срцу и души,
јер оно за чиме жудиш почиње да те руши.
И дођу тако дани кад би волео, а немаш где
И дођу тако дани кад садашњост мре.

Јован Томић (2016)

Устајем.
Отварам очи.
Глас неки чујем,
кад испред мене истина скочи.
Последње чему се надам
испред мене стоји чврсто
Смејем се и опет падам
Преузеше ми клонови место
Речи сигурно изговорене
Бљеснуше.
Право у мене
Снови моји падоше
Последње ишчекивање,
нестаде.
Мисли ме гоне у чекање.
Тих тон ме најстрашније препаде.
То је моја глава.
Говори ми да се чувам
масе истих мрава
Каже ми да се не предам.
Нећу да будем још једна мува без главе
која иде тамо где је ставе.
Ово је моја мисао, ово је моја тема.
Свесна сам. Повратка нема.

М. А.

ПРИЧА БЕЗ НАСЛОВА

Идем улицом и губим делове себе.
Делове у књигама, песмама, непознатим људи-
ма. Моје речи остају забијене као комадићи
стакла на њиховим лицима, а они несвесни да
су примили моја обележја, а ја њихова. Сваког
дана су ти делови немилосрдно отргнути од
мене, спадају као стара кожа која се перута, а
убрзо су замењени новим, можда туђим, можда
ничијим. А ти се можда шеташ страним улица-
ма и можда налетиш на те исте људе, и дивиш
се њиховим причама, и оне пуштају своје коре-
не у тебе, а ти машташ да су те топле речи о
теби, желиш их само за себе, и не слутиш, а
можда се и бојиш, да су то све моје речи и
слова, и да постоје само због тебе.
А и када би знао, шта би то променило?
Ти би и даље шетао тим непознатим ули-
цама које се никад неће укрстити с мојим, сре-
тао би те исте небитне људе који те никад неће
гледати као први ружин пупољак у пролеће, и
никада схватио не би да неко тамо очајнички
тражи тај суштински део себе – ТЕБЕ.

А. П.

DO NOT STAND AT MY GRAVE AND WEEP

Do not stand at my grave and weep
I am not there. I do not sleep.
I am a thousand winds that blow.
I am the diamond glints on snow.
I am the sunlight on ripened grain.
I am the gentle autumn rain.
When you awaken in the morning's hush
I am the swift uplifting rush
Of quiet birds in circled flight.
I am the soft stars that shine at night.
Do not stand at my grave and cry;
I am not there. I did not die.

Mary Elizabeth Fyre

Немој плакати над гробом мојим
Јер духом својим ја ту не стојим.
Ја сам ветар што дува светом,
Кристални сјај на снегу белом,
Топли зрак сунца што злати жита,
Јесења киша што нежно сипа.
Кад те пробуди у јутро мирно -
Узбуђење птичица силно,
И лет њихов који те мами,
Ја сам сјај меких звезда у тами
И зато не плачи над мојим гробом,
Ја нисам мртва - ја сам са тобом.

Препев: Ирена Максимовић, IV1

THE SOUND OF THE RAIN

The sound of the rain
The sound of the rain
And all
All the pain
Will go away

And all the blood
Is washed of the rails
With the sound of the rain
The sound of the rain

Why do you still hope
That you'll hear in
The sound of the rain
The sound of the rain
That everything
Was not in vain

The sound of the rain
The sound of the rain

Милица Арсеновић, IV6

ПРИДОШЛИЦИ
(ВИКТОРУ)

Колико градова
Већ си обишао
Ушущкан у њену слутњу,
У шапутање гена;
На ком год језику,
Ма куда ишао:
Њену причаћеш ћутњу,
Биће то стаза њена.

Колико градова
Већ си покорио,
Скривен у његовој борби,
У обећању претка;
Ма шта једнога дана
Тамо саградио, створио
И донео у торби -
Већ део је твог иметка.

ПРОМИШЉАЊЕ

Кад завириш испод површине, видећеш
да сам много више од обичних оронулих кори-
ца, много више од оштећене хартије, замрља-
них страница, неуредно и хировито исписаних
слова, али прво мораш да их прочиташ. Сав тај
хаос сам ја, разуми га.
Цео свет се налази у том хаосу, многе
неиспричане приче, нешто што се континуира-
но гради и ствара, ту негде си се створио и ти.
Већ неко време покушавам да се убедим да
ниси само плод моје маште, да ниси још једна
фикција коју ћу реализовати, него реалан лик.
Процес прилагођавања мојих маштарија овој
суровој реалности прилично је болан, када па-
дну маске, завеса се спусти, сване јутро, и све
буде онако како заиста јесте, без шминке ноћ,
наступа разочарење. Јутро није паметније од
вечери, јутро руши мој свет. Када сунце зађе, у
мојој глави сване нови дан, будим се. Будиш се
и ти и поново је све лепо. Поново могу да
испрограмирам цео систем како желим, да
видим свет кроз витражна стакла, импровизу-
јем живот на мало другачији начин.
"We are only a moment."

Реченица која ме плаши када видим како
људи око мене бојажљиво животаре, прилаго-
ђавају се неком другом, раде све како би удово-
љили тим другима, као да неће сваког часа
проћи и избледети. На секунд, ослушни музику,
заиграј, попиј, насмеј се, заволи, замисли, ство-
ри нешто ново и разумећеш ме.
То је хаос, то смо ми.

ЦРТИЦА О ЗЛУ

Прича се да живимо у такозваном модер-
ном добу када је свако свој господар, независан
и потпун. Испод површине света лежи расуло
које посматра Воланд 21. века, мирно седећи у
својој наслоњачи. Данас су разлози који су
Карењину довели на шине апсурдни за суици-
дни чин и морално су оправдани. Данас је у
реду што четири јахача апокалипсе косе све
пред собом брже него икада. Воланд и даље
мирно седи и посматра.
Да ли је Бог икада човеку требало да
приушти избор? Да ли човек уопште уме да
изабере? Између вечног живота и забрањеног
воћа бирао је оно слађе, не мислећи о последи-
цама. Након више од 2000 година и даље прави
исте грешке које приписује нечастивим силама.
Али, зло није око нас већ у нама. То је онај црв
пожуде којег упорно хранимо док потпуно не
овлада нашим бићем. Промене које желимо да
видимо око нас десиће се када променимо
аспекте свог ума, те отворимо и очи и срце. Он
нас ни на шта није натерао, кушао нас је дајући
нам избор, а ми, незахвални и незадовољни
оним што имамо, увек смо желели више. Једно
по једно, не бирамо ли лакши пут до духовног
самоуништења окрећући се мрачној страни!?

И увек је ђаво крив, док он само седи...
и посматра.

Марија Кнежевић, III5

С колико градова
Због сна о теби
Сљущтен је печат самоће!
Једном их, можда,
Познао не би -
Ал' они тебе сигурно хоће...

Светлана М. Спајић (2002)

*** ИЗ ЛИТЕРАРНОГ ПЕРА ***

OF A MAENAD...

Nothing Apollonic to
Her wondrous being
Only Dionysus came to her
in deep, innocent sleep
Art is she - inspiration

Blood-red, fiery,
A muse, Euterpe, and salvation
With crimson hair
And an enchanting eyes pair
Skin of pearl and ivory

She is like Athena
Of Acropolis, Parthenon
Marble, ivory and gold
That shrouds nobleness
In a cloak of pale cold

Otherworldly
Nobleness she possesses obviously
And abundantly
Distant, pure, perfect and fair
With flowing, lush crimson hair

Like a forest upon a mountain
Untainted, uncorrupted by man
With all the mystery, the wildlife
Within it;
To all who admire her

She is perilous
She is strife
Yet sweet is the anguish,
Delightful, the poisoned wine
Of her crimson hair

And from afar,
She's more splendid yet
Alike to a shining star
Not yet painted, nor sighted
Alas, all is enigma

About her; thus, she is life
An endless mystery
Which exists
With nature and flowers
And woven myths
She is the Moon,
She is the Sun
She is a wolf
She is a sin
She is all I despise

And admire
In her eyes,
Dark and tumultuous
There is a mire
That smothers all sorrows

That always borrows
(Nay, rips!)
A piece of my soul
And drowns it in
The depths of her bog

That is her pair of eyes:
The darkness, sly
That lingers in the soul,
In place of the pieces she stole...

Павле Зељић, П6

УТЕХА

Устао сам једног дана
Пробуди ме мила мати
Низ лице јој сузе текле
Хтела ми је нешто дати

Седе она поред мене
Погледа ме нежно
Усне јој се насмешише
Улепшаше лице снежно

Уз дрхтај ми нешто рече
Слабо сам је разумео
Све што чух то је било:
„Много те је он волео“.

У руку ми прстен стави
Схватих одмах шта је било
И ја почех тад да плачем
Видим да јој није мило

„Не плачи, мој лепи сине,
На ратишту он је пао
За тебе и мене, мили,
Отац твој је живот дао“.

Младен Исаковић, III2

BLAKE'S FANTASY

A shepherd lied 'neath an oak
In the chilly shade he cloaks
His nearly bare skin
Bare as the field he's resting in
And in that shade
In the afternoon laze, late
He thinks, he relishes:
"Oh, anything for which a man wishes
Bigger than this is too much to ask for!"
As the smell of dry grass and the moist air
before
And around his innocent face
Danced and twirled and dazed

Павле Зељић, П6

Што се јаче смејем, то јаче боли.
Не желим, стењем.
Крећем на пут голи.
Сама.
Грање ме све јаче гребе
Лишће ми прекрива стазе
А они ме газе.
Кораци су им тешки
Надам се мекшим.
Ал` шибају ме ветрови, леђа ми слабе.
Држим гране грубе.
Прекривам се њима.
У мени све постаје још једна зима,
Која не престаје, траје.
Биће ту још дуго
Дуго.
Све док не скинем маску и не узвикнем:
„Збогом“
Правдај се неком другом
У мени биће пролеће док ја не вриснем.
Мене снегови, пак, носе,
Вуку ме назад.
Далеко осећа се смрад
Мрзоволних људи, отуђених душа, који ме косе.
Смејем им се у лице
Јер не знају они сврху ове, наизглед, кишице.
Смех прераста у несносан грохот
Јер нисам ја још један ваш робот.

М. А.

Погледај ме, жено без лица,
Погледај тугу у мојим очима,
Купим је са свих улица,
Не мислиш ли да је превише има?

Погледај ме, жено без лица,
Погледај у мојим очима таму,
Мрачна је она тамница,
У којој су ме оставили саму.

Реци ми како да пређем преко,
Како туге из погледа да се решим,
Реци ми, ти, непремостива реко,
Како. Али, знај, не желим да згрешим.

Како да дођем до раја,
И да ли је то могуће?
Зар се може тамо у ово време горуће,
Ако се крене из очаја?

Седи са мном, предивна жено,
Слушај срце моје како куца,
Има ли разлог или лупа у празно,
Реци ми, боли моја, ти, жено без лица.

Написаћу ти још само једну песму
Не зато што не заслужујеш више
Не зато што не желим више

Падају капи беле кише
По капуту лепом
За спровод кројеном

Седе у мраку два ока мала
Смеју се
Туђој несрећи

Колона иде све брже и брже
Да се што пре
Заврши агонија та

Плачу само ненаписане речи
Због смрти тужне
Сви остали
Због трагичног живота

Ја седим у ћошку сама
Седим са сузама туђим на прозору
Ја се смејем
А песник у мени је умро.

Милица Арсеновић, IV6

Руке су ми пуне тебе
Пакујем те у кофер
Само те овај пут нећу носити са собом
Бацићу те негде успут
Није битно где
Надаћу се да ме нећеш поново наћи
И седећу сама
Гледаћу небо
И замишљати да ме држиш
И да смо можда мало срећни
Само мало
Онолико колико никада нисмо могли
А ти ме не тражи
Иако то није оно сто желим.

Милица Арсеновић, IV6

ИСХОДИ ЛИТЕРАРНИХ РАДИОНИЦА У ТРШИЋУ

ХАОС

На свету има превише боја,
И свака је различитог кроја,
Није боја ни твоја, ни моја
Чак ни наша, а ни ваша,
А ни, тамо неког, великаша.

Те су боје, прекриле свет цео,
Па он више није бео
Јер чак није ни смео
Једном касти: „Чекај, стани!”
Овај народ ће намерно пасти
И неко ће плачући да пати.

Падале су с неба тамне, велике лопте,
Деца су викала: „Молим вас, немојте!”
Чуло се нешто из оних црних, дугачких ствари,
К’о да за њих неко и мари
Већ смо сви пали
И нешто се десило, да, јесте,
Сад смо сви мали.

Чули су се крици,
Да, поново деца по свој прилици,
Чула се та рогобатна музика
Која сваки пут трешти у мојим ушима
И сваки пут кад заспим,
Чујем тамбуре и трубе
И све речи грубе некуда се губе,
Пресеку мој сан, и ја трпим,
Још увек.

Трпећу све док ме буде,
И знам, једном ће да ми суде
Јер ја сам дете ратова,
Настала од финих, хладних фијука ветрова
Који прождиру моја сећања
Ал’ она имају моћ враћања.

И не, не волим много ствари,
Ал’ да л’ за то неко и мари,
И не волим тај глупи метак
Што оглашава завршетак.
Смилуј се и пусти кишу и лудило да пада,
Одавно избрисана је нада,
Ти људи нису имали када
Пусти нас, да живимо бар сада.

Боје су чудо
И свет је место постало лудо,
Ноћ постаје дан,
Дан постаје ноћ,
И боје немају ону исту моћ.

Теодора Павловић, П6

ОНА

Ноћ је. Фарови аута повремено осветљавају тамну силуету поред пута. Јак, хладан ветар мрси јој дугу црну косу, која личи на штит и чини се да је свуда око ње. Тако је и када нема ветра. Тако је увек.

Док хода, њене тешке чизме стварају туп звук, као да гази по нечему великом. Сновима. Жељама. Одједном стаје. Као да више нема разлога да настави. Окреће се око себе. Свежањ наруквица јој звецка на руци. Силази на улицу. Стаје на танку белу линију која дели пут. Сада дели још нешто. Нешто важније. Много важније. Сакривала се целог живота, мисли, али сада је време да се нешто промени. Светло се појављује иза дрвећа и устремљује се на њу. Затвара очи. Парајући звук кочења, али не и удараца. Избезумљен, човек излази из аутомобила. Када схвати да му се девојка вероватно само причинила, он се враћа у ауто и одлази уз заглашујући звук мотора.

Сунце обасјава улицу. Једини доказ да је скоро целу прошлу ноћ падала киша јесу барице које су, као у неком редоследу, поређане низ улицу, у редоследу који води до гомиле наруквица које се пресијавају на сунцу.

Вања Манојловић, П6

СТРАХ И НАДА

Дугим каменим степеницама силазило се у подрум. Кућа је била стара и у трошном стању, а нарочито је подрум био ороноу.

Лена се увек плашила те просторије. Тај полумрак је одувек у њој изазивао језу, није често силазила тамо. Заправо, кад год је било могуће, вешто га је избегавала.

За својих шест година, свега три пута је била тамо. Сваки пут по маминој заповести.

Те вечери је сама сишла. Страх од познатог надвладао је страх од непознатог.

Лена је трчала низ велике степенице, спотакла се и умало пала. Сетила се ограде и ухватила за њу скинувши паучину.

Напољу су лајали пси.

Кућа је била празна. Чучнула је насред подрума, надајући се да је ту нико неће пронаћи.

Људи су напољу псовали, неке жене су вриштале.

Није могла да се сети где да упали светло. Чула је свог тату како галами. Помислила је како је тај комшија Игор баш лош човек. Мора да је тако, чим га сви мрзе.

Пси су и даље лајали.

Сетила се где треба да упали светло, али подрум је постајао све већи. Њене руке су узнемирено пипале храпаве и влажне зидове који су се раздвајали.

Сваки пут кад је сањала овај сан више би се уплашила светлости из болнице него тог тајанственог мрака.

Остатка приче сећала би се будна и замишљала мајку како јој говори да се све завршило. Дивна комшиница Тања више неће долазити у плакана.

Лена би скувала кафу, пила је полако и размишљала о страху и нади – њиховим улогама, и њиховој важности.

Милица Арсеновић, П6

ХАОС

Док трчи, она покушава да се сети шта се десило прошле ноћи и како је дошла до старе грађевине на углу улице. Један део зграде већ је потпуно ороноу, стакла на прозорима су полупана а изнутра допире ужасан мирис.

Одавно је већ одмакла од зграде. Задихана, она стаје. Људи пролазе поред ње, и не примећујући је, али она и те како примећује њих. Суморна, бледа лица су свуда. Црне очи и танке, скоро сиве усне, одлично се уклапају у окружење. Иако је знала да не гледају у њу, осећала је њихове очи свуда по себи. Још увек задихана, наставила је да трчи кроз, чинило јој се, сив ваздух. Као да је то сивило потекло од људи са непробојним штитовима око себе. Трчећи без циља, осети сажалење према њима, јер, знала је како је то. И заиста, када би покушала да се прогура између њих, када би их руком случајно закахчила, они би продужили даље, не осетивши ништа. Сажалење које је осећала према њима, сада је осећала према себи. Да ли ће и она временом посивети? Сада је трчала. Сама. Више ничега и никога није било да је у томе спречи. Али, да ли је побегла од њих или од себе? Више није осећала умор. Више није осећала ништа. Само је трчала. Изгледало је да сада има циљ, али одједном губи тло под ногама и пада. Врисак. Гледа око себе.

Познати зидови облепљени постерима. Познати тепих. Познате завесе. Познати кревет у ком се налази. Она се руком придржа за ноћни сточић поред кревета, умало не оборивши шарену лампу. Али, на руци је још увек нешто недостајало. Наруквице.

Вања Манојловић, П6

СПЛИН

Поново киша. Трећи пут ове недеље. Прошле је падала два пута. Сасвим довољно да становницима у једном малом селу буде главна тема и изговор за испијање бескрајно дугих кафа.

-Кажу да ће она речица велике проблеме направити - рече жена у средњим годинама намештајући прстен на руци.

Жена која је седела наспрам ње, проба кафу и насмеја се помисливши да је њена информација од већег значаја и занимљивија.

-Ја сам чула да је она већ поплавила куће са оне стране.

-То је врло могуће - одговори прва разочарано.

-Вероватно су настрадали они Ивановићи.

-Да, они и хотел имају.

-Страшно, зачас се пропадне.

-Такво је време.

Две жене наставише разговор и убрзо су многи чули оно о чему су причале. И киша је убрзо престала тог истог поподнева не оставивши за собом ништа страшно или лоше, осим пар доконих људи.

Милица Арсеновић, П6

ПАРАДАЈЗ

Напустио је добро плаћени посао, и право из Норвешке вратио се у дедин родни крај. Одлучио је да тамо обнови запуштену башту. Човек његових година (а било му је тек 34) сигурно је могао да се избори са изазовима који прате живот на селу.

Чим је крочио на имање, приметио је погуреног комшију како у својој башти седи. Пришао му је одлучно, у нади да ће добити какав савет у вези са послом који је започињао.

- Дobar дан, комшија!

- То сте ви, господине Ом! Какво пријатно изненађење!

- Дошао сам да обновим башту, имате ли предлог шта да гајим?

- Остало ми је семена парадајза, можете узети, мени више не треба. Добра сорта, баш добра сорта!

Проблем решен. Преобукао се и са дечачком радозналошћу прионуо на посао. Срећа те је платио човека да припреми земљу пре његовог доласка. Сећао се како је његов деда све сам радио, како је сваки пут пробао земљу пре него што би прво семе спустио на починак. У име старих времена, и Ом је узео један грумен и ставио га у уста, надајући се да ће осетити киселост и спремност земљишта. Ништа! Само блато које га је гушило и спречавало да говори.

Процес сађења протекао је релативно брзо, као и време до трена кад су избиле прве стабљике, кад је забо прве кочиће, кад је очекивао да се први плод појави. Али, плода није било. Код комшије се првенито убашти. Омове стабљике биле су једнако снажне и развијене, али голоруке. Промена није наступила, а јесен је већ одавно почела.

Следеће године одлучио је да уложи више. Купио је најбоље семе – град је потукао стабљике. Наредне је развио мрежу, резултата није било. За следећу сезону припремио је систем за наводњавање – киша је удавила парадајз у корену. Али, комшијин расад је, упркос свему, растао и надмудривао све недаће.

Остарио је брже него што је желео, а живот му се вртео око парадајза који проклето неће да никне. „Четрдесете су већ ту – ближе сам смрти него рођењу“, мислио је утучено, „пробаћу само још једном“.

Са нестрпљењем је чекао да зеленило избије из земље, да се пузавица обмота око кочића. Осетио је срећу и узбуђење како расту у његовој души, центиметар по центиметар, заједно са биљком. Комшијин парадајз је рађао, рађао и рађао, а Ом је венуо – венула му је нада. Род се није појављивао. Бес, мржња, лудило убрзо су наступили. У агонији, узео је секиру и почео њоме да млати. Рушио је све, кочићи су падали сасечени, стабљике летеле на све стране. Расуло је надвладало. Неконтролисано је уништавао оно у шта је претходних година улагао. И пао је – самом себи је забио секиру у бутину. Бол му је пресекао тело.

Вукао се по земљи, тражећи излаз из лавирнита. У свом том бунилу, успео је да примети један повелики парадајз при дну стабљике, још помало зелен. Убрао га је и снажно стиснуо у шасти. Кисели сок је прснуо на рану.

Вукашин Манојловић (2016)

*** И З Д А В А Ш Т В О ***

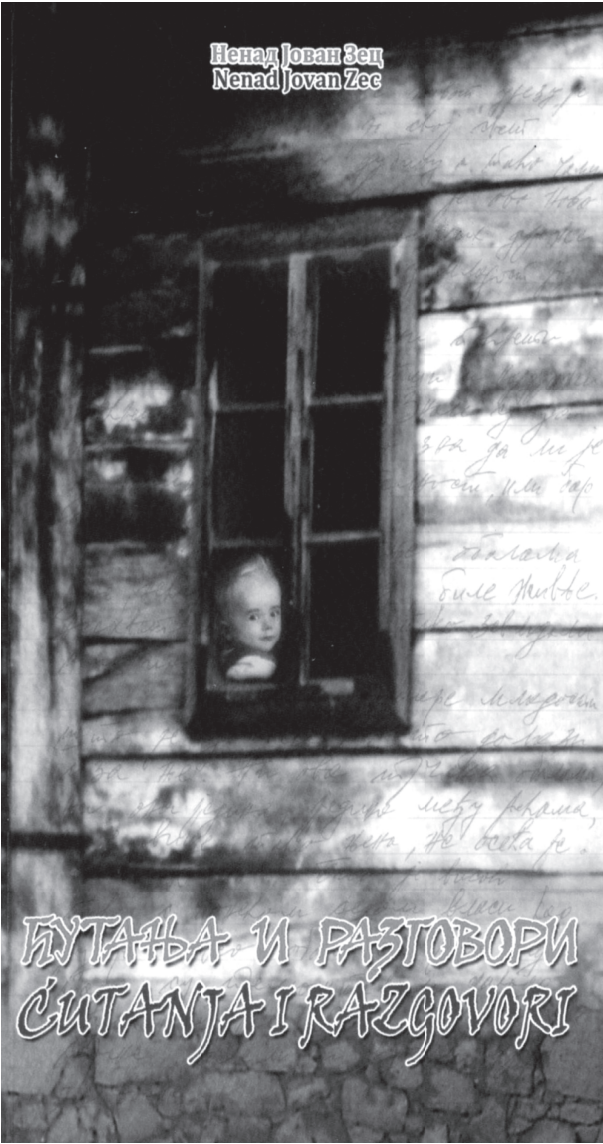
ЖИВОТ У ХЕРБАРИЈУМУ СЕЋАЊА

ЋУТАЊА И РАЗГОВОРИ

Књига *Ћутања и разговори* др **Ненада Ј. Зеца** садржи тридесетак искриваних записа, који су одблесак пређеног пута записивача – од трепутка када је почео упијати топлину родних брда, цвркул, треперење лишћа, враголасто гргољење потока и умирујући шум Уне, преко потоњих изазова и искушења до седе власи, пуне животне зрелости и професионалне остварености – од Козарске Дубице, преко Београда, Ниша и Врања, до Лознице у Јадру. Спуштао се њихов аутор у прошле дане докле лично сећање сеже, сажето регистровао прве радости и прва животна искуства, систематизовао прва и каснија сазнања, скицирао ликове људи које је у завичају оставио или у животу сретао, наговештавао оно што је било или што је могло бити, а ипак се није збило.

Сваки од тих записа, наливен пуноћом замаклог живота, целина је за себе, али, опет, и у вези са другим таквим целинама: по тематској, жанровској или још некој сродности. Отуда се на страницама ове књиге на ефектан и уметнички плодотворан начин прожимају елементи различитих жанрова и књижевних врста: дневника, аутобиографије, породичне хронике, сажетог лирско-медитативног записа, епистоле, мемоара. Иако писана првенствено из сентиментално-носталгичних побуда, књига није само интимна историја једног човека. Она је посвета прецима и сродницима из породичног родослова од аскурђела Гаврила – Гавре Зеца, наврдеде Лазара и њихових синова до данашњих изданака породичног стабла. Посвета Раду, Душану, Здравку, Димитрију и другима – који су остали у месту рођења и с радошћу дочекују оне који су из њега отишли. И више од тога, она је - једним својим слојем – можда и независно од ауторове првобитне намере, и историја једног времена које је остало из нас.

(Из рецензије проф. Милована М. Радивојевића)

Кад једном пређеш неку раздаљину и кад је поново у мислима прелазиш, заборављаш оно мало муке што је било. У сјећању остају неизбрисиви трагови музике и расцвјеталих божура.

Прелазим једну одређену стазу. Само десет корака. Десет болних шапата. На трен око тебе је све укочено, без пламенова живота. Преслушаваш тај шапат табана и тла по којем идеш. Није то ехо одлучних корака. То су тихи само теби чујни кораци. Сваки додир табана са тлом осјећаш као неку далеку заборављену пјесму, коју нерадо примаш у сјећању.

Прелазиш, прецртаваш кораке, све си ближи оном десетом, последњем кораку, на овом дијелу пута.

Теби остаје да пребројаваш одређене кораке, да чекаш, да се надах да ћеш прецртати још један судбоносни, да ће један мање остати до циља. Теку кораци, тече вријеме, теку људи. Треба ићи одмјереним кораком, треба стићи, не престар да те генерација не памти.

Прелазићеш нове раздаљине, осјећати шапат корака само теби чујних, и преборјавати пређене. Кад пређеш и ту раздаљину, заборавићеш да није било цвијећа у тој младости.

Ослушнућеш музику прошлости, неће бити времена да је поново проживљаваш, јер ће те кораци носити по новом тлу, а пламенови живота пећи новим жаром. Има нешто заједничко у свим корацима. То је шапат табана и тла, то је обично она одмјереност док корачамо по тлу.

И тако прецртаваш корак по корак, стазу по стазу, ка сиједој власи, када ће можда, она пјесма, коју сада нерадо примаш у сјећању, бити најљепши ехо збивања прошлих. Све оно што се музиком назива јесте најљепша виталност човјекова. Треба то схватити, а младост је немирна.

Ненад Јован Зеца

ОСВРТ НА 15. ПРИЗОР

Нови број часописа „Призор” који је посвећен културној историји Јадра, и чији је оснивач и издавач Центар за културу „Вук Караџић” у Лозници, и ове године верним читаоцима нуди низ занимљивих тема.

Као и у претходним издањима, часопис „Призор” посветио је пажњу истакнутом лозничком сликару, Мићи Поповићу. Јелена Журић представила је свој текст „Ратни портрет уметника у младости”.

Темат другог дела био је округли сто одржан 18. септембра 2015. године у оквиру 82. Вуковог сабора. Модератор разговора је Војислав Карановић са својом темом „Епска мобилизација и лирско оружјавање - српска култура од Вука до данас”. Говорило се о преплитању епске и лирске духовне матрице наше културе. Учесници разговора били су: Саша Радочић, Драган Бошковић, Јана М. Алексић, Бојан Васић и Миодраг Матицки.

У духу наше златне прошлости, „Призор” свој трећи део посвећује још једној значајној личности града Лознице - Јовану Цвијићу. О оснивачу Српског географског друштва, у најновијем броју писали су Стеван М. Станковић и Јована Бранков.

У одељку „Интервју” Радослав Лазић разговарао је о поетици афоризма. Учесници дијалога су: Александар Чотрић, Раде Ђерговић, Љубомир Ђорић и Ненад Ђорић. Издавамо најзанимљивије афоризме:

Ми о Вуку, а неписмени нас вуку за језик.

Песма нас је одржала, а Милутин Поповић Захар је за њу писао ноте.

Последњи темат, „Откривања”, посвећен је Тршићу, Вуку Стефановићу Кара-

џићу, српској традицији и култури, и археолошким истраживањима на подручју нашег града.

Тамара Недељковић
и **Андријана Кикановић**, III4

АГАПЕ

Сад смо немирни, засићени и празни
од љубави вреле и смеле што негда беше.

Сад смо нејасни, гласни и мирни
а некада ћутасмо.

Разгара љубав наша и дими се страст
пригушена, мека и влажна.

Љубичастом реком усплахиреног јека
почива Месец на љуљашци неба.

Недодирнути и недогледни
лик твој
исписан жудњом ока мог
коб је тајне,
загонетке срце,
ослонац у тмини.

Твоја је чар била у ћутању, горди.

Небо је ноћас породило звезде сјајније од
Сунца и од кише златне.
Ко стооке птице гледају на нас, саме,
у недима шуме мајке.
Нас двоје, два сањара млада,
повијају шуме у ћебад од лишћа и
праха, доје нас звезде
млечним сјајем косе неба плаха и
купају кише сурване из плачна неба.
Побегли смо давно из омражена света,
презрени од људи и од судбе клете
древне шуме сете криле су нас горко, горко.
Гнусни ловци силазили су у луге наше,
робили нам птице, дружбенице наше,
секли крила и копали очи таште у
висинама проклетим од виших бића света.
Али кључе нису од ризница наших нашла,
јер кључи и не постоје, златни,
од срца два која ћуте и стрепе од часа
кад ће зиме у исти кафтан да их обуку.
Ми, срећни, сада, само посматрамо звезде у
бескрају маште свете.

Јасмина Љубинковић, IV-6

* * *

ДУХОВНИ ВИДИЦИ

* * *

ШТА НЕ ТРЕБА РАДИТИ И ГОВОРТИ У ГОСТИМА

РУСКИ КУЛТУРНИ МИЉЕ

Ако путујете у неку земљу, веома је важно, поред знања језика, знати и шта не треба радити и говорити у тој земљи, ако желите да пронађете своје место у друштву и оставите добар утисак. Ево на шта треба да обратите пажњу, ако путујете у Русију.

1. *Не долазите у госте празних руку.*

Ако су вас позвали на ручак, или једноставно да почасте, не долазите Русима у кућу празних руку. Шта ћете донети, није сувише битно: цвеће, бомбоњеру или играчкицу за њихово дете. Руски домаћини се брижљиво припремају за пријем гостију, спремајући своја најбоља јела и деликатесе, које за себе обично не купују.

Ако после улагања толиких напора, дочекају госта, који им није донео чак ни цвет, њима ће се учинити да је њему свеједно.

2. *Русима не поклањајте шалове, ножеве и сатове.*

Према њиховом веровању шалови предскажу сузе, ножеви непријатеље, а сат растанак.

3. *Изувајте се, када улазите у нечији дом. Домаћини ће вам понудити кућне папуче.*

Руски станови су застрти теписима. Често су то скупоцени персијски теписи са компликованим шарама, које није тако лако очистити.

Осим тога, Руси не ускачу у кућу одмах из аутомобила. Из тих разлога, а такође и због вишевековне традиције, Руси се изувају, улазећи у кућу. Домаћини обично носе папуче, идући на вечерње седељке, док жене обично узимају пар елегантних ципела, да би их обуле у кући.

Наравно, ако се не изујете, нико вам неће рећи ништа, али ако прелетите погледом, може се испоставити да сте ви једини, који седи за столом у чизмама, прекривеним снегом.

4. *Не причајте вицове и шале о родитељима.*

Можете причати анегдоте и вицове о политичким, спољашњим и етничким стереотипима, о мушко-женским односима, али се клоните вицева о нечијим мајкама и очевима. Једноставно, Руси вас неће схватити.

5. *Новац се не сме узимати и давати у руке.*

Може вам се десити да таксиста, или трговац, неће да узме новац, који сте му ставили у руку, већ инсистира да га ставите на неко друго место, нпр. на пулт уз касу. Они верују да новац преноси енергију власника, па и ону негативну.

6. *Не рукујте се и не додајите никакву ствар преко прага.*

Не треба се са неким руковати при поздрављању и опраштању кроз отворена врата. Осим тога, никакву ствар не треба додавати преко прага. Руси су сујеверни, а по њиховом мишљењу то је лош предзнак.

7. *Не говорите као здравицу „На здаровје“.*

Људи, који не знају руски, обично сматрају да знају једну руску фразу за здравицу – „На здаровје“. Они не знају да ту фразу Руси говоре када их хвале за укусно припремљено јело (у значењу: пријатно).

Обично руси воле да смишљају нешто дугачко и компликовано, али ако желите да кажете типичну најкраћу руску здравицу, реците само: „За вас“.

8. *Не „узимајте руку, кад вам пружи прст“.*

Руска изрека „дати последњу кошуљу“ у нашем језику одговара изреци „скинуо би све са себе“. Руси су добри домаћини и нуде гостима све што пожелје, што је знак учтивости. Такве понуде не морају се сводити само на јело и преноћиште; Руси старог кова могу вам понудити било коју ствар, о којој почнете да причате и кажете да вам се допада, попут слике на зиду, вазе на столу, неког украса.

Ипак, ако вам нешто понуде, није обавезно да се узме. Руси не нуде ствари зато што желе да их се ослободе, већ зато да би вама угодили - зато не треба једноставно узети понуђено и отићи. У почетку одбијте пар пута, а ако домаћини буду инсистирали, узмите ту ствар уколико вам се она стварно допада. Ипак, вратите добрим за добро, поклонивши домаћинима нешто лепо у замену.

9. *Не облачите се сувише једноставно.*

Руси се свечано облаче веома често. Чак у обичну шетњу и одлазак у продавницу руске жене обувају ципеле са високом потпетицом и облаче модерне хаљине.

Окореле феминисткиње ће рећи да то оне раде зато што их тлаче и угњетавају, док руске жене то објашњавају овако: „Живи се само једном и желим да изгледам и да се осећам што је могуће боље“. У неким случајевима се испостави да су странци најскромније обучени у соби за трпезом. Одлазак у ресторан и у позориште такође се сматра дешавањима, на која не треба ићи у фармерицама и дуксерици. У сваком случају, распитајте се о дрес-коду пре него што негде пођете.

10. *Држати руке у џеповима је ружно понашање.*

Руси воле очигледну отвореност и воле да виде руке саговорника. Такође, седети раширивши ноге или ставивши чланак на колено сматра се непристојношћу.

11. *Будите џентлмен – не плаћајте само свој део.*

У овоме се Руси оштро разликују од западноевропејаца, а личе на српске мушкарце. Ако позивате даму на састанак, не очекујте да ће она да плати сама за себе – ни у ресторану, нити на било ком другом месту. Ви, наравно, можете да јој предложите да плати за себе, али тада ћете довести у питање могућност да је видите поново. Може се десити да она нема код себе никаквог новца.

12. *Не дозволите женама да саме носе тешке ствари.*

Руси сматрају да су мушкарци физички јачи, зато ћете им изгледати невоспитани, ако будете једноставно стајали и гледали како жена носи нешто тешко.

Зато, када, на пример, чекате лифт заједно са женом, која се враћа са пијаци, понудите да јој понесете торбе.

13. *Скидајте капуте када улазите у просторију.*

Недопустиво је седети у соби у капуту, чак и ако је тамо веома хладно. То изазива презир код присутних. Раније су сиромашни људи улазили у кућу потпуно обучени, јер се њихов животни простор није грејао. Да греју стално своје куће и станове могли су себи да дозволе само богати. Одрас те традиције сачувао се до данас: човека, који је ушао у собу у капуту макар и од најбољих светских креатора, свеједно неће прихватити као богатог.

Припремила:
Стојанка Марковић, професор у пензији

ПСИХОЛОШКИ КУТАК

ЖИВОТНЕ ПОУКЕ

ОДАБИР

Ћерка се жалила свом оцу на тежак живот и рекла како не зна више како да се супротстави животним проблемима и тешкоћама, како нема више снаге за борбу, јер чим реши један проблем, већ је пред њом други и тежи од претходног.

Њен отац, који је био кувар по занимању, одвео ју је у кухињу. Узео је три лонца, напунио их водом и ставио их на ватру. За кратко време вода у посудама почела је да кључа. У први лонац је ставио шаргарепу, у други јаје, а у трећи неколико зрна кафе, а затим их је оставио да се кувају неко време.

Ћерка се није могла стрпети, јер није знала шта њен отац тим поступком жели рећи и доказати.

Отац је искључио шпорет, па је извадио шаргарепу из воде и ставио је у посуду, а исто је урадио са јајетом и кафом. Погледао је ћерку и упитао: - Шта видиш?

- Видим шаргарепу, јаје и зрно кафе, одговорила је.

Затражио је од ње да опипа шаргарепу и осетила је да је шаргарепа јако мека и крхка. Онда је затражио да огули јаје и видела је да је оно тврдо и скувано. Рекао јој је да помирише кафу, а она се насмешила кад је осетила њен богати мирис.

- Али шта све ово треба да значи, упитала је зачуђено.

- Знај, кћери моја, да су и шаргарепа и јаје и кафа прошли кроз исто стање, борећи се са истим непријатељем - 'кључалом водом', али се свако од њих супротставио на различит начин.

Шаргарепа је била тврда и јака, али је врло брзо омекшала и ослабила у кључалој води.

Јаје је чувала његова јака љуска, али не задуго и оно се скувало у врелој води и променило из течног у тврдо стање.

Док је кафа сасвим другачија. Њено зрно је остало исто, напротив - она је успела променити воду! А ти??

Да ли си шаргарепа која је наизглед јака, али, чим наиђеш на мање препреке и тешкоће, ослабиш и губиш снагу?

Или си јаје меког срца које, кад наиђе на проблеме, постаје јако? Твоја љуска (спољашњи изглед) се не мења, али се мења твоја унутрашњост тако да твоје срце постаје тврдо, јако и горко.

Или си зрно кафе које измени врелу воду (а она је извор бола) тако што је чини укусном и даје јој леп мирис? Ако си као зрно кафе, ти своју околину чиниш бољом, вреднијом, ти тешкоћу подносиш. сагледаваш и савладаваш тако да она буде олакшица уместо тешкоће и проблема, бриге и туге.

Размисли, кћери моја, како ћеш се суочити са свим проблемима и тешкоћама овога света.

Непознати аутор

САД ЈЕ ВРЕМЕ

Једну малу девојчицу често су слали у подрум по кромпир који је требало припремити за вечеру. Једног дана док је бирала кромпир, сишао је и њен отац у подрум

- Шта то радиш? - упитао је.

- Покушавам да нађем најситније кромпире које ћемо искористити за вечерас. Крупније и боље кромпире искористићемо касније.

Отац се смешио док је из њене руке узимао суд и ситан кромпир изручио нартаг на гомилу.

- Ако тако поступаш, увек ћемо јести само ситан кромпир. Изабери највећи, најбољи кромпир за данас, па ћемо увек јести најбољи кромпир!

Оно што најбоље можемо да учинимо својим ближњима не треба да чувамо за неко будуће време. Та будућа прилика можда никада неће доћи. Ако се трудимо да сада смислено живимо и сада будемо људи добре воље, онда није потребно да бринемо о томе да ли ћемо бити такви и у будућности.

Изаберите сада само оно што је најбоље и увек најбоље.

Непознати аутор

Приредила: **Гордана Кесеровић**,
школски психолог

* * *

Д У Х О В Н И В И Д И Ц И

* * *

ПОРЕКЛО И СИМБОЛИКА КРСНЕ СЛАВЕ

Међу многим обичајима нашег народа, који су тако бројни, разноврсни и јединствено лепо, истиче се слава или крсно име.

Ово древно хришћанско предање јесте показатељ историјског наслеђа српског народа и његовог етничког бића.

Пре примања хришћанства, Срби су били многобожачки народ, који је поред врховног бога Перуна, кога су сви поштовали и славили, имао и своје домаће божанство. У сусрету са хришћанством, Срби, по природи веома сентиментални, најтеже су се одрицали тих домаћих божанстава. Многобожачке идоле мудри и практични Свети Сава заменио је светитељима цркве Христове који постадоше заштитници и помоћници српских домова, манастира и цркава, племена и породица, села и градова, па и читавих покрајина и области.

Тако је настала **крсна слава**.

Слава, од свог настанка, има најдубљу традицију Православне светосавке цркве, која тежи да нас све окупи и уједини у заједници и вери. Као празник заједнице, слава се прославља у кругу породице и пријатеља. Стога се за славу спремају свечана и разноврсна јела, спрема се кућа и дом и влада празнична атмосфера.

Свака кућа слави једну или две славе годишње. Ипак, само једна је главни дан прослављања у част светитеља заштитника. Друго славље назива се мала слава или преслава.

Пре славе свештеник у дому обавља водоосвећење, а на дан славе у цркви или дому благосиља кољиво и славски колач. Домаћин припрема славску свећу, вино, кадионицу, тамјан и пали кандило у дому.

Колач се меси од чистог пшеничног брашна са славском водицом, украшава се крстом и монограмом Христовим (ИС-ХС-НИ-КА). На дан Славе, колач се заједно са житом носи у цркву ради освећења, где га свештеник благосиља, унакрсно реже, прелива вином и окреће са домаћином.

Славска свећа, која треба да је од чистог пчелињег воска, означава жртву - најчистију и најневињију. Као што пчеле праве мед, скупљајући сладак мирисни сок са разних чистих и мирисних цветова, тако и молитва свечара и његове породице треба да потиче из његовог чистог срца и мирисне душе. Осим тога, славском свећом се изражава свечаност и радост празника.

Славско жито или кољиво је пшеница која се кува уочи славе, заслађује медом или шећером и односи на дан славе у цркву ради освећења. Славско жито симболише васкрсење мртвих, то је принос у славу Божију, у част Светога, за здравље и срећу свечара и за покој душа умрлих предака.

После благосиљања славских обележја, домаћица служи госте славским житом, чита се молитва пре јела (Оче наш ...) и почиње свечани славски ручак.

Милана Парић, III

СВЕТОСАВСКА АКАДЕМИЈА

МОЛИТВА СВЕТОМ САВИ

Драги пријатељи, високопречасни оци, поштоване колеге и добри наши ђаци,

Пуно је знаменитих личности у овоме народноме српском шару које већ вековима својим делом и врлином плене и наводе сва поколења да изнова промишљају и сагледавају сву величину неизмеривог блага, које нам је остављено у наслеђе. Најмудрији прваци многе су књиге написали и још пишу и писаће. Све изнова учимо од године до године па опет никако до краја да изучимо, па да ове велике људе коначно на неку полицу сместимо и са њима заувек завршимо. Не да нам се ни сећањем свих ових векова да их обухватимо, све нам зафали понека реч, понешто заборавимо, понеко слово доцртамо и тако до у недоглед. Ето, такви су великани српски. Рекао сам вам не питајте ме какви, можемо потрајати овде. Макар да бих их набројао, не могу ни то, пуно их је, али могу да Вам кажем који је највећи. То је онај који се некако посадио у сред наше историје, у сред наше душе, нашег дома, наше школе, свега нашег. И тако стојећи ту он обасјава као светионик свако дело, и свако недело овога народа подједнако, и у времену кад га није било, и у времену које ће тек бити. А ми витлајући по пучини, сваки према својој котви, некако пловећи стално погледамо на лик светлећег испод ореола нашег оца, Светитеља Саву. И не скромно, већ пре невешто, ја доцртах још неко слово, а све мислећи да би све како било достојно његовога светог лика. Ја призивам да би један други близу Сави, па рецимо можда чак и до рамена, ал' пазите ја те мере не знам тако добро, нама рек'о како бисмо Саву дозивали.

Па он каже: „Светитељу, оче наш Саво, моли Бога за нас: да се српски народ обожи, сложи и умножи. Ти, који си анђелски живео, апостолски проповедао и мученички се борио и страдао, чуј данас усклике мале српске деце у Отаџбини и по целом свету која ти с љубављу певају: 'Свети Саво, Србе воли, за Србе се Богу моли, српском роду даје крила, српску децу благосиља.'

Па кад чујеш данас овакве усклике љубави деце српске на обе хемисфере, испроси у Христа Бога милост да се сви Срби обоже, сложе и умноже. Теби, духовниче, који си био први уредитељ српске цркве и ујединитељ српскога народа, моле Ти се данас свештеници српски, измучени и напаћени, по разореним храмовима и по спаљеним задужбинама Твојим, по опустошеним селима и опустелим градовима: Не остави

нас, оче наш духовни, но умоли благог Христа да нам опрости немар наш и немоћ нашу, те нас све обожи, сложи и умножи.

Теби, који си благословио и крунисао прве краљеве српске у Жичи и који си на хришћанском темељу утврдио краљевину српску. Саво премудри, испроси опроштај и милост роду твоме, те да се обожи, сложи и умножи.

Теби, који си се после многотрудног живота упокојио пре скоро осам векова, моле се безбројне матере српске над свежим гробовима својих синова и кћери. Саво Свети, родитељу наш духовни, моли Христа милостивога да деца наша, покошена пре времена као неузрело жито, буду тамо где си Ти, у Небесној Србији, у рају сладости, где се не зна за болест, муку и смрт, и да се преостатак Срба на земљи обожи, сложи и умножи.

Теби, који си био неустрашиви поборник правде Божије и добре воље међу људима и народима и борац против сваке лажи и насиља, моле се данас српски ђаци и учитељи. Помози нам, Свети оче Саво, са свом Небесном Србијом, помози да истрајемо до краја на путу који води у живот вечни, коме си нас Ти као Христов ученик научио, и помози да се сви Срби обоже, сложе и умноже.

Теби, народољупче, на данашњи Твој дан пева Ти похвале сав српски народ, потиштен, понижен, остављен од људи, неопран од крви своје, јецајући у ранама по болницама и тамницама, на згариштима својих домова, по горама и збеговима, по кулачама и пештерима; уздиже ти молитве: „Не заборави нас Саво, путеводитељу наш, но испроси милост у Свевишњег Бога, да упокоји и прослави милионе новомученика вере Твоје и поштења Твога, браће и деце наше, а нас преостале на земљи да обожи, сложи и умножи.”

Теби, Учитељу учитеља наших, Царе царева наших и Наставниче духовника наших, Племићу Христов, племенити Оче Саво, Украсе наш и Лепото историје наше, ево и ми, сабрани данас у овоме дану посвећеном Теби, у овом заједничком дому нејаки и грешни, сиромашни у свему осим у гресима нашим, Теби ево уздижемо срца и молимо Ти се: као достојни и увенчани Светац наш, моли са пречистом Богородицом и свим Светим Христа Бога за нас да се обожимо, сложимо и умножимо.

Амин!

Веселин Стефановски, свештеник

*** Од свега помало ***

РАЗВОЈ БИОЛОГИЈЕ

ПОЗНАТИ НАУЧНИЦИ И ЊИХОВА ОТКРИЋА

Биологија (bios-живот, logos-наука) проучава особине и понашање живог света, међусобне везе између организама и повезаност живих бића и околине која их окружује. Многи научници су својим открићима допринели развоју биологије и различитих биолошких дисциплина. Поменимо нека од њих.

Роберт Хук је енглески научник који је 1665. открио и описао ћелију. Бавио се усавршавањем уређаја као што су телескоп, барометар, микроскоп. Посматрајући танко исечене режњеве плуте, уочио је шупљине које је назвао ћелијама.

Карл фон Лине је шведски ботаничар и лекар кога сматрамо оснивачем систематике, једне од биолошких дисциплина. Дефинисао је категорије (врста, род, фамилија, ред, класа, раздео, царство) и сврстао биљке у те групе руководећи се сличностима у морфолошким, физиолошким или генетичким особинама. Увео је бинарну номенклатуру по којој биљка до-

бија име од две латинске речи. Прва је име рода, а друга име врсте. Правило се примењује и у животињском свету. Фон Лине је дао научно име људској врсти, Homo sapiens, и сврстао је у ред примата. Био је председник Шведске академије наука и уметности.

Чарлс Дарвин, Британац који је поставио темеље модерне теорије еволуције по којој се сви облици живота развијају путем природне селекције. Године 1831. заплivio је на чувеном истраживачком броду „Бигл“ обишавши континенте и посматрајући многобројне фосиле и живе организме.

Грегор Мендел, аустријски ботаничар, који је вршећи експерименте са грашком, после осам година стрпљивог укрштања две различите сорте и посматрања особина, формулисао и објаснио законе наслеђивања.

Био је признат од стране научне јавности тек шеснаест година од смрти. Први и Други Менделов закон наслеђивања, које је поставио овај необичан човек у деветнаестом веку, важе и данас. Наиме, он је својим открићем утемељио основе генетике.

Луј Пастер, француски микробиолог и хемичар, експериментално је потврдио да су неке бактерије изазивачи болести. Унапредио је методе вакцинације и пронашао вакцину против беснила.

Александар Флеминг, шкотски фармаколог, пронашао је 1928. године гљивицу Penicillium notatum. Проучавајући бактерије рода Staphylococcus,

случајно је уочио да њихов раст и развој спречавају гљивице плесни. Дванаест година касније почела је производња антибиотика пеницилина који је спасао многе животе на планети. Александар Флеминг је 1945. године за ово откриће добио Нобелову награду.

Драгица Петков, професор

ЛИНГВИСТИЧКИ КУТАК
ШПАНСКА ОРТОГРАФИЈА

Од других језика шпански се разликује по неубичајеној употреби два знака интерпункције: упитника и узвичника. До 1754. године у шпанском се, као углавном у свим другим језицима, знак питања или знак узвика стављао само на крај реченице. Те године Шпанска краљевска академија (RAE) издала је нови правопис и, између осталог, увела ново правило у ортографију.

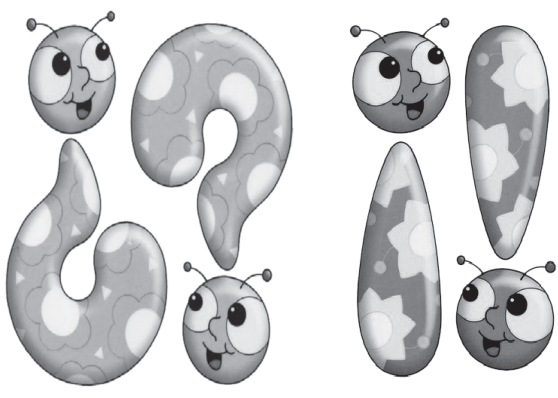
Лингвисти су, очигледно, били практични. Да би се у писаном језику знало да ли се ради о упитној или узвичној реченици, било је логично одмах на почетку те реченице ставити обрнути знак питања или узвичник. Међутим, у почетку, та нова правила готово да се уопште нису поштовала; коначно су усвојена тек средином 19. века, кад је почела да их користи краљевска породица.

Ипак, ни тада нису сви прихватили ово ново језичко правило – одређене земље шпанског говорног подручја, попут Чилеа на пример, одбиле су да се повинују овом новом виду обележавања реченица. И неки познати књижевници били су „непослушни“, као Пабло Неруда (1904–1973), чилеански писац и нобеловац. У данашњем времену кратких порука на интернету или мобилном телефону, све је чешћа појава да се намерно занемарује обрнути знак питања или узвика на почетку тог сажетог саопштења. С графичке стране посматрано, ови знакови чине писани шпански језик веома интересантним и уникатним, што се може видети на следећим примерима:

¿Qué día es hoy? ¡Qué puedo hacer!
Још је занимљивија ситуација када, према контексту, реченица може бити и узвична и упитна, па долази до комбиновања ова два знака; у том случају, једним се може почети, а другим завршити реченица, или се оба могу упоредо користити:
¿Cómo te has atrevido!
¡¿Como te has atrevido?!

За исказивање јаких емоција, узвичници могу бити чак и двоструки, троструки:
¡¡¡Traidor!!!

Светлана М. Спајић, професор

ЗАНИМЉИВА МАТЕМАТИКА
ЖЕТОНИ И ЧОКОЛАДА

- На три гомиле налазе се жетони: на првој 10, на другој 15, на трећој 20. Једним потезом дозвољено је једну гомилу разбити на две мање.

Губи играч који, када је на потезу, нема на располагању легалан потез.

Решење: После сваког потеза број гомила повећа се за један. На почетку број гомила је 3, а на крају 45. Дакле, укупно повучених има 42 потеза.

- Чоколаде се обично израђују тако да су уздужним и попречним удубљењима изделене на мање делове правоугаоног облика.

За чоколаду која је са m-1 уздужних и n-1 попречних удубљења на, кажемо да је m×n чоколада.

Играчи наизменично леме чоколаду облика 6×8. Једним потезом дозвољено је направити праволинијски прелом дуж удубљења једног комада. Губи играч који нема на располагању потез.

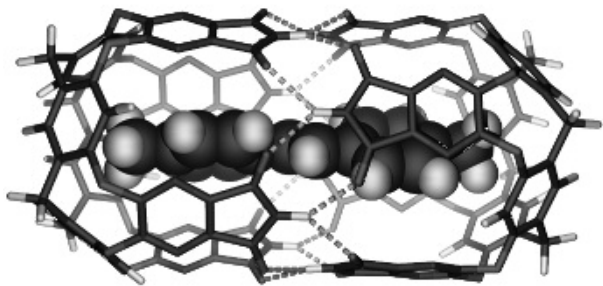
Који играч има добитничку стратегију?

Драгана Ђокић, професор

ХЕМИЈА

ДА ЛИ СТЕ ЗНАЛИ

- Љута паприка (феферонка) има више Це - витамина него лимун.
- Чиста целулоза, која се користи за израду папирних марамица, тоалет-папира, припада групи једињења која се називају угљени хидрати (шећери).
- Рибе и неки инсекти опстају на Северном полу тако што производе један алкохол - глицерол, који снижава температуру мржњења воде.
- Злато је изузетно кован метал. Од једног грама злата може да се искује жица дужине два километра.

- Изотопи неких елемената имају различиту примену, нпр. изотоп јода се користи у медицини за испитивање функције штитне жлезде, а изотоп угљеника се користи у археологији, за одређивање старости предмета.
- Прва хемијска промена коју су људи извели била је када су овладали вештином паљења ватре.
- Паукова мрежа, којом паук хвата плен, по хемијском саставу је протеин.

Мирослав Митровић, професор